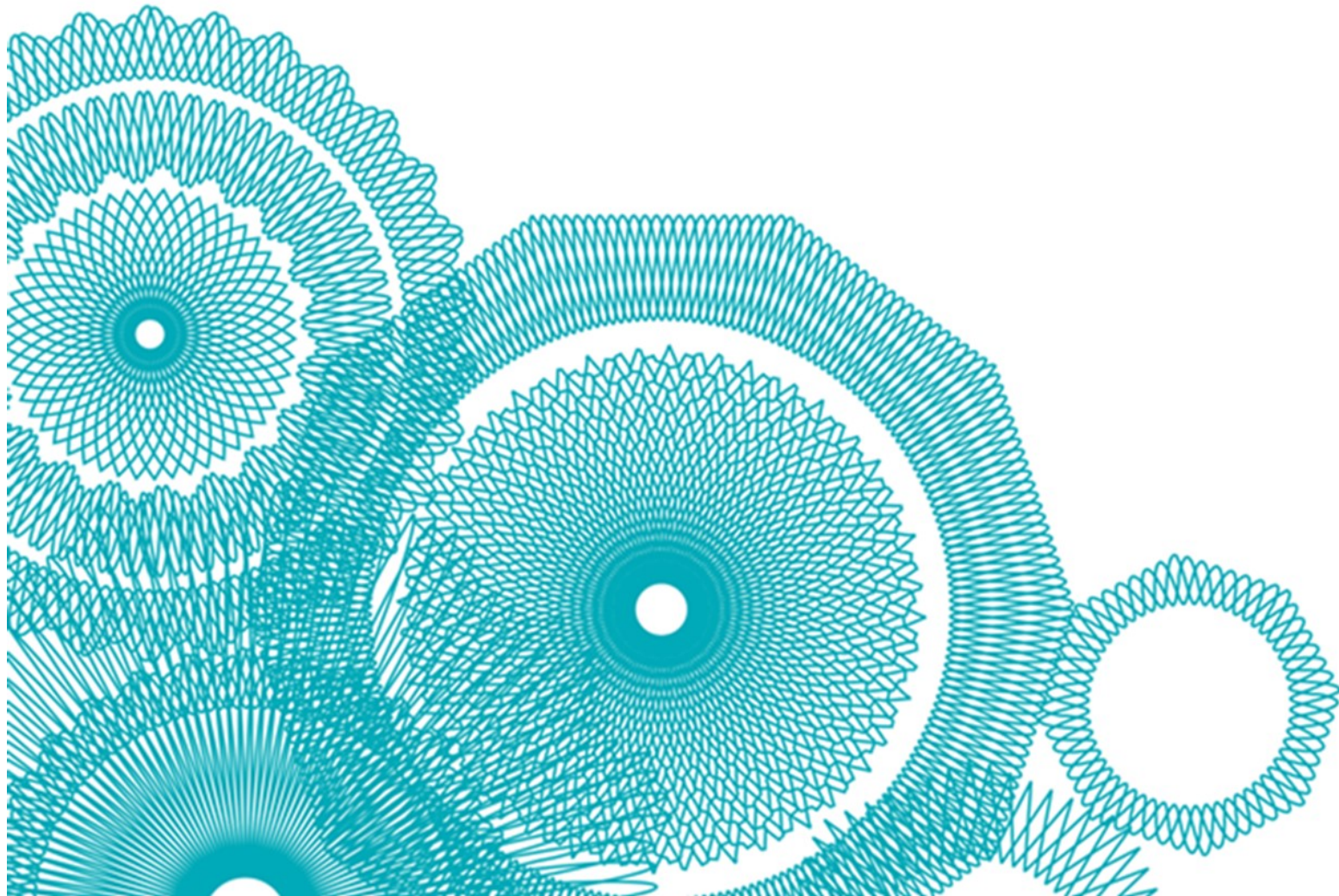

HØRINGSNOTAT: FORSLAG TIL FORSKRIFT OM BUFETATS SAKSBEHANDLING VED TILBUD OM BARNEVERNSTILTAK TIL KOMMUNEN

1 Innhold

1	Innledning.....	4
2	Bakgrunnen for forslaget	5
3	Gjeldende rett.....	6
3.1	Innledning	6
3.2	Overordnet om ansvarsdelingen mellom stat og kommune	7
3.3	Bufetats bistandsplikt	8
3.4	Andre tjenester og tiltak.....	9
3.4.1	Innledning	9
3.4.2	Utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år.....	9
3.4.3	Spesialiserte hjelpetiltak	10
3.4.4	Spesialiserte fosterhjem	10
3.4.5	Tverrfaglig helsekartlegging	11
3.5	Bufetats betalingsansvar	11
3.5.1	Overordnet om Bufetats betalingsansvar.....	11
3.5.2	Bufetats betalingsansvar for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem	12
3.5.3	Bufetats betalingsansvar for plasser i senter for foreldre og barn - overgangsordning.....	12
3.6	Rammer for Bufetats betalingsansvar	13
3.6.1	Tiltak og tjenester som Bufetat tilbyr.....	13
3.6.2	Tiltak til ungdom under 20 år	14
3.6.3	Bruk av institusjonsplass som følger av annet lovverk.....	14
3.6.4	Forsterkningstiltak og særskilt tilrettelegging	14
3.6.5	Forskriftshjemmel	16
3.7	Særlig om Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunen.....	16
4	Departementets vurderinger og forslag	17
4.1	Forskriftens innledende bestemmelser	17
4.1.1	Formål og virkeområde	17
4.1.2	Barnets rett til medvirkning	18
4.2	Utøvelse av bistandsplikten	18
4.2.1	Innledning	18
4.2.2	Generelle bestemmelser	19
4.2.3	Særlige spørsmål som gjelder ved tilbud om fosterhjem	22
4.2.4	Særlige spørsmål som gjelder ved tilbud om institusjonsplass	23
4.2.5	Særlige spørsmål som gjelder ved tilbud om akuttiltak	25

4.2.6	Bistand i saker som skal behandles i barneverns- og helsenemnda.....	25
4.3	Andre tjenester og tiltak.....	27
4.3.1	Innledning	27
4.3.2	Spesialiserte fosterhjem	27
4.3.3	Spesialiserte hjelpetiltak.....	28
4.3.4	Utredning av sped- og småbarnsfamilier	28
4.3.5	Tverrfaglig helsekartlegging	28
4.4	Rammene for Bufetats økonomiske ansvar.....	29
4.4.1	Innledning	29
4.4.2	Når inntretr Bufetats betalingsansvar	29
4.4.3	Bufetats betalingsansvar for beredskapshjem	30
4.4.4	Bruk av institusjonsplass som følger av annet lovverk.....	31
4.4.5	Forsterkningstiltak og særskilt tilrettelegging	32
4.4.6	Oppholdsutgifter på institusjon	38
4.5	Bufetats rett til å kreve egenandeler av kommunen.....	40
4.5.1	Retten til å kreve egenandel.....	40
4.5.2	Varigheten av egenandelen.....	41
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	42
6	Forslag til forskrift om saksbehandling og økonomiske rammer ved Bufetats tilbud om barnevernstiltak til kommunen	44

1 Innledning

Barne- og familiedepartementet sender med dette på høring forslag til en ny forskrift om saksbehandlingen ved Bufetats tilbud om barnevernstiltak til kommunen. Forskriften inkluderer revisjon av dagens forskrift om Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunen, og omfatter også rammer for Bufetats økonomiske ansvar.

Formålet med forskriften er å bidra til bedre samhandling mellom Bufetat og kommunen gjennom en mer enhetlig forståelse av ansvarsdelingen. God samhandling mellom forvaltningsnivåene er en forutsetning for å kunne gi barna riktig hjelp. Utfordringer i samhandlingen er påpekt i ulike evalueringer og tilsyn. Samhandlingsutfordringer kan ha ulike årsaker, hvor blant annet kapasiteten i tilbudet er sentralt. Uklarhet og uenighet om ansvarsforhold er også en gjennomgående faktor i utfordringsbildet, og det er denne utfordringen forskriften adresserer. Forskriften skal utfylle lovens bestemmelser og gi tydeligere rammer for Bufetats oppgaver og ansvar i grenseflaten mot kommunen.

Forskriften ble varslet i Prop. 133 L (2020-2021) *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven* der det fremgår at departementet vil utarbeide en forskrift som skal utdype rammene for Bufetats saksbehandling. Forslaget til forskrift må også ses i sammenheng med lovendringer, jf. Prop. 73 L (2016-2017) *Endringer i barnevernsloven (barnevernsreform)*, hvor det legges særlig vekt på å få en tydelig statlig andrelinje gjennom mer utførlig lovregulering av Bufetats oppgaver. Forslaget er også en oppfølging av Riksrevisjonens funn i sin undersøkelse av Bufetats bistandsplikt ved akutt plasseringer.¹

Hjemmel for forskriften er ny barnevernslov § 16-3 siste ledd der det heter at departementet kan gi nærmere bestemmelser om Bufetats myndighet, oppgaver og organisering. Forskriften er også utarbeidet med hjemmel i § 16-5 siste ledd der det heter at departementet kan gi forskrift om Bufetats betalingsansvar og kommunens egenandel, herunder forskrift som fastsetter nærmere rammer for Bufetats betalingsansvar. Forskriften gjelder derfor i hovedsak Bufetats, og ikke kommunens plikter.

Forskriftens bestemmelser er i hovedsak en kodifisering av gjeldende rett som fremgår av forarbeider og rundskriv. Forskriften bygger på avklaringer i Prop. 106 L (2012-2013), som omhandlet evaluering av forvaltningsreformen fra 2003, Prop. 73 (2016-2017) om barnevernsreformen og Prop. 133 L (2020-2021) om ny barnevernslov. Forskriften inkluderer også presiseringer som fremgår av Betalingsrundskrivet², og vil delvis erstatte dette rundskrivet. Departementet arbeider parallelt med en ny versjon av Betalingsrundskrivet.

Forslaget utfyller ny barnevernslov som skal tre i kraft 1. januar 2023.

Høringsforslaget må ses i sammenheng med forslag til forskrifter som er eller nylig har vært på høring. Dette gjelder særlig forskrift om medvirkning, forskrift om samtaleprosess og

¹ Dokument 3:8 (2017-2018).

² Rundskriv Q-06/2007 Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernsmyndigheter – herunder om betalingsordninger i barnevernet (Betalingsrundskrivet).

forskrift om fosterhjem. Departementet tar sikte på at forskriften skal tre i kraft i løpet av våren 2023.

2 Bakgrunnen for forslaget

I Prop. 133 L (2020-2021) om ny barnevernslov viser departementet til behovet for en forskrift, under henvisning til Riksrevisjonens undersøkelse av Bufetats bistandsplikt ved akutt plasseringer (Dokument 3:8 (2017-2018)) og funn fra statsforvalternes landsomfattende tilsyn med Bufetats oppfyllelse av bistandsplikten. Ulik tolkning av regelverket er ett av hovedfunnene som fremheves i Riksrevisjonens undersøkelse³.

Departementet har i brev 28. februar 2018 til Riksrevisjonen uttalt at sviktområdene som Riksrevisjonen trekker frem, i hovedsak kan tilbakeføres til dimensjoneringen og kapasiteten i akutt tilbudet og til tolkningen av regelverket. Videre fremgår at departementet ser alvorlig på Riksrevisjonens funn og at det er ulike syn blant aktørene om når bistandsplikten er overholdt, og hva plikten innebærer. Departementet har videre merket seg at presiseringer gjort i lovverk, rundskriv og veileder ikke har vært tilstrekkelige for å oppnå en enhetlig tolkning blant aktørene. Det ble videre vist til at departementet vil iverksette tiltak for å klargjøre innholdet i bistandsplikten. Videre uttales: *«En detaljert regulering av dens innhold vil likevel ikke være mulig, da det alltid må gjøres skjønnsmessige vurderinger i den enkelte sak. I løpet av våren 2018 skal Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet gi en tolkningsuttalelse som har som mål å samle og tydeliggjøre de sentrale reglene og utgangspunktene for bistandsplikten.»*

Departementet uttalte videre at det ville vurdere om enkelte premisser for samhandlingen mellom forvaltningsnivåene bør tas inn i forskrift. Departementet uttalte: *«Denne vurderingen må ses i sammenheng med det pågående arbeidet med å følge opp Barnevernlovutvalgets forslag til ny barnevernlov samt de vedtatte lovendringene i Barnevernreformen jf. Prop. 73 L (2016–2017).»*

Departementet viser videre til at Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite ved behandlingen av Dokument 3:8 ga uttrykk for forståelse for utfordringene utøvelsen av bistandsplikten medførte på ulike nivåer, men uttrykte særlig bekymring knyttet til den manglende felles forståelsen av når bistandsplikten er oppfylt (Innst. 60 S (2018-2019)).

I Prop. 133 L (2020-2021) fastholdt departementet forslaget om å tydeliggjøre noen sentrale prinsipper for Bufetats saksbehandling i forskrift, da dette vil kunne bidra til mer enhetlig forståelse, og dermed bedre samhandling mellom Bufetat og kommunen. Det ble også vist til at behovet for klarere regler har sin forankring i anbefalinger fra Bufdir og i tidligere prosesser. Departementet la videre til grunn at forskriften skulle begrenses til å gjelde Bufetats ansvar og oppgaver. Det ble eksplisitt uttalt at forskriften ikke skulle kunne gi bestemmelser som presiserer innholdet i kommunens ansvar og oppgaver. Etter departementets vurdering var det viktigere å gi bestemmelser som gjør Bufetats rolle og ansvar i ulike faser mer forutsigbar overfor kommunen.

³ Riksrevisjonen. Dokument 3:8 (2017-2018).

I Prop. 73 L (2016-2017) ble flere av Bufetats oppgaver tatt inn i loven, for å bidra til en mer tydelig og forutsigbar andrelinje. Dette gjaldt blant annet tjenester og tiltak som Bufetat kan, men ikke skal, tilby kommunen som spesialiserte hjelpetiltak og utredning av omsorgssituasjonen til barn mellom 0 og 6 år. Det ble videre lagt til grunn behov for enkelte presiseringer i forskrift, bl.a. av saksbehandlingsfrister for behandling av søknad om utredning i senter for foreldre og barn. I Prop. 222 L (2020-2021) om tverrfaglig helsekartlegging vurderte også departementet at det var behov for forutsigbarhet i det statlige tilbudet og at det kunne være behov for å forskriftsfeste enkelte saksbehandlingsregler. Departementet la til grunn at Bufetats avgjørelse av om tiltaket skal tilbys eller ikke skal begrunnes og dokumenteres skriftlig, samt at Bufetat bør avklare anmodninger om helsekartlegging innen 10 virkedager fra kommunens anmodning er mottatt i Bufetat. Lovbestemmelsene om Bufetats økonomiske ansvar og rett til å kreve egenandeler fra kommunen ble tilpasset reguleringen av Bufetats oppgaveansvar).

3 Gjeldende rett

3.1 Innledning

Både den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og FNs barnekonvensjon (BK) inneholder bestemmelser av sentral betydning for saksbehandlingen i saker i etter barnevernsloven. Særlig sentralt er BK artikkel 3 som fastslår at barnets beste skal være et grunnleggende krav i alle handlinger som berører et barn, samt BK artikkel 12 som gjelder barnets rett til å gi uttrykk for sin mening. Videre har EMD i flere saker stilt prosessuelle krav til avgjørelser i barnevernet, med særlig vekt på krav til beslutningsgrunnlag og begrunnelse.⁴

Barnevernslovens kapittel 1 inneholder overordnede bestemmelser som gjelder i alle faser av saken. Det følger av § 1-3 at ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barnevernets tiltak skal være til barnets beste. Videre følger det av barnevernsloven § 1-7 at barnevernets saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlig.

Barnets rett til medvirkning ble styrket ved innføringen av dagens § 1-6⁵. Etter denne bestemmelsen går det klart frem at barn har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Bestemmelsen er videreført og utfylt i ny barnevernslov § 1-4. Det er videre gjennomført en rekke tiltak for å styrke barns medvirkning i praksis. Videre er det tatt inn i § 1-3 at barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste.

Saksbehandlingsreglene i ny barnevernslov kapittel 12 gjelder også for Bufetat. Blant annet innføres en ny bestemmelse om journalplikt i § 12-4. I bestemmelsen fremgår at journalen skal inneholde alle vesentlige faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger som barnevernet bygger sin saksbehandling på og som kan ha betydning for de beslutninger og vedtak som treffes. For øvrig følger det av god forvaltningsskikk at vurderinger skal dokumenteres.

⁴ Se for eksempel Strand Lobben m.fl. mot Norge (2019)

⁵ Lov 20. april 2018 nr. 5.

3.2 Overordnet om ansvarsdelingen mellom stat og kommune

Ansvaret for barnevernet er delt mellom stat og kommune, der Bufetat har det statlige ansvaret for barneverntiltak. Ansvarsdelingen mellom Bufetat og kommunen følger av gjeldende barnevernlov kapittel 2⁶. Ansvarsdelingen videreføres i ny barnevernslov og fremgår der i lovens kapittel 15 om kommunens ansvar og oppgaver og kapittel 16 om statlige barnevernmyndigheter. I fremstillingen i det følgende henvises kun til ny barnevernslov.

Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgavene som i loven ikke er lagt til et statlig organ, jf. ny barnevernslov § 15-2 første ledd.⁷ Dette omfatter majoriteten av lovens oppgaver. Kommunens ansvar omfatter blant annet å gjennomgå meldinger og foreta undersøkelser, treffe vedtak om frivillige hjelpetiltak, treffe akuttvedtak og fremme tvangssaker for barneverns- og helsenemnda⁸ samt å følge opp barn og foreldre med barneverntiltak. Barnevernstjenestens undersøkelsesplikt fremgår av lovens kapittel 2 om meldinger og undersøkelser. I henhold til § 2-2 skal barnevernstjenesten undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov. Undersøkelsen skal gjennomføres systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig for å iverksette tiltak etter loven. Når det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av et barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt, og samtykke foreligger, kan barnevernstjenesten vedta utredning av barnets omsorgssituasjon i senter for foreldre og barn. Sentralt i samhandlingen med Bufetat er også kommunens plikt til å velge og godkjenne fosterhjem som er egnet til å ivareta det enkelte barnets behov, jf. barnevernsloven § 9-5.

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) skal etter anmodning fra kommunen bistå barnevernstjenestene i kommunen når barn må flytte ut av hjemmet (bistandsplikt), jf. § 16-3 annet ledd. Bistandsplikten har nær sammenheng med Bufetats ansvar for institusjonstilbudet etter § 16-3 tredje ledd bokstav b og c samt for å rekruttere og gi grunnleggende opplæring til fosterhjem jf. § 16-3 tredje ledd bokstav a. Et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert tiltaksapparat er en forutsetning for å oppfylle bistandsplikten. I ny barnevernslov § 16-4 femte ledd, presiseres det at Bufetat, for å oppfylle bistandsplikten til kommunen skal ha et tiltaksapparat som er tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert.

I henhold til § 16-3 fjerde ledd kan Bufetat også tilby kommunen andre tjenester og tiltak, blant annet utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år eller spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet dersom slike tiltak kan forhindre at barn må flytte ut av hjemmet. Dette

⁶ Endringer fra 1. januar 2022, jf. Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform).

⁷ Ansvarsdelingen mellom Bufetat og kommunen er basert på prinsippet om kommunalt selvstyre som fremgår av kommuneloven § 2-1. I henhold til denne bestemmelsen stilles det et krav til hjemmel i lov, eller i en bestemmelse med hjemmel i lov, for at nasjonale myndigheter skal kunne pålegge kommunen oppgaver eller styre, instruere eller overprøve kommunen. Dette kalles gjerne det kommunalrettslige legalitetsprinsippet (Prop. 46 L (2017-2018))

⁸ Dagens fylkesnemnder skifter navn til barneverns- og helsenemnda når ny barnevernslov trer i kraft.

er tiltak som Bufetat ikke har plikt til å tilby, og som tilbys kommunen etter en konkret vurdering.

3.3 Bufetats bistandsplikt

Ny barnevernslov viderefører gjeldende regler om bistandsplikt slik de fremgår etter endringene 1. januar 2022. Bufetats bistandsplikt følger av ny barnevernslov § 16-3 annet ledd a-c. Bestemmelsen gir Bufetat plikt til å bistå kommunen når barnet må flyttes ut av hjemmet ved akuttvedtak (bokstav a), vedtak om fosterhjem (bokstav b) og vedtak om institusjon (bokstav c).

Plikten inntreffer på anmodning fra kommunen og innebærer at Bufetat skal finne frem til et egnet fosterhjem eller en egnet institusjonsplass til det enkelte barn når kommunen ber om dette.

Formålet med bistandsplikten er å sørge for at barn som av ulike årsaker ikke lenger kan bo med sine foreldre, får et egnet tiltak utenfor hjemmet. Sammen med finansieringsansvaret, ansvaret for institusjonstilbudet og for rekruttering av fosterhjem, utgjør bistandsplikten en viktig støttefunksjon for kommunen. Bufetats ansvar skal samlet sett legges til rette for at alle kommuner skal kunne treffe avgjørelser om tiltak som ivaretar hensynet til barnets beste. I ny barnevernslov er det tatt inn en ny bestemmelse i § 16-3 femte ledd som tydeliggjør sammenhengen mellom bistandsplikten og ansvaret for tiltaksapparatet. Bestemmelsen lyder: *«For å oppfylle plikten til å bistå kommunene etter annet ledd skal Bufetat ha et tiltaksapparat som er tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert».*

Bufetat har en ubetinget plikt til å finne en egnet institusjonsplass eller et egnet fosterhjem når kommunen ber om dette. Bufetat kan ikke avslå kommunens forespørsel, verken av økonomiske eller faglige grunner. Bistandsplikten gjelder både ved planlagte og akutte flyttinger

Avgjørende for valg av tiltak til det enkelte barnet skal være hensynet til barnets beste, jf. § 4-1. Som ledd i bistandsplikten skal Bufetat gi kommunen råd og veiledning om muligheter og alternativer. Det skal alltid ligge en individuell vurdering til grunn for valget av tiltak til det enkelte barnet. Barnets rett til medvirkning etter § 1-6 skal ivaretas.

Å finne frem til et tiltak som kan ivareta det enkelte barnets behov, krever god samhandling mellom forvaltningsnivåene. Nærmere regler om samhandlingen mellom Bufetat og kommunen fremgår av Betalingsrundskrivet fra 2007⁹ og er utdypet i Prop. 106 L (2012-2013). Her fremgår det at det er kommunen som har det avgjørende ordet med hensyn til hvilken type tiltak barnet har behov for (institusjon eller fosterhjem). Når kommunen ber Bufetat om bistand med institusjonsplasser, er det Bufetat som, etter dialog med og på bakgrunn av utredninger fra kommunen, avgjør hvilken institusjonsplass Bufetat skal tilby i den enkelte sak. Dette har sammenheng med at det er Bufetat som gjennom sin kjennskap til institusjonstilbudet vil ha best oversikt over hvilke institusjoner som vil være i stand til å

⁹ Rundskriv Q-06/2007 Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernsmyndigheter – herunder om betalingsordninger i barnevernet.

ivareta barnets behov. I tvangssaker kan nemnda sette vilkår om en bestemt institusjonsplass ved omsorgsovertakelse, og plikt til å vurdere institusjonsplassens egnethet ved atferdsplasseringer. Lovens system bygger på at kommunen i sak for nemnda legger fram den institusjonsplassen som Bufetat har tilbudt når kommunen har anmodet Bufetat om bistand. Dersom nemnda ikke mener at den tilbudte plassen er egnet, skal Bufetat på anmodning fra kommunen finne frem til en ny plass.

Ved bruk av fosterhjem er det kommunen som gjennom godkjenningen avgjør om et fosterhjem er egnet for et bestemt barn, jf. barnevernsloven § 9-5. Vilkårene for godkjenning er utdypet i fosterhjemsforskriften. Det er kommunen som gjennom godkjenningen har ansvaret for at fosterforeldrene oppfyller vilkårene som følger av lov og forskrift.

3.4 Andre tjenester og tiltak

3.4.1 Innledning

I henhold til ny barnevernslov § 16-3 fjerde ledd, kan Bufetat også tilby andre tjenester og tiltak. Dette ble tatt inn i loven fra 1. januar 2022 (barnevernsreform)¹⁰, og omfatter utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år, hjelpetiltak i etterkant av slik utredning samt spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet dersom slike tiltak kan forhindre at barn må flytte ut av hjemmet sitt. I tillegg ble det fra samme dato tatt inn i loven at Bufetat i særlige tilfeller kan tilby spesialiserte fosterhjem. Dette fremgår av ny barnevernslov § 16-3 annet ledd bokstav c.¹¹

Felles for disse tjenestene og tiltakene er at det er Bufetat som avgjør om tiltakene skal tilbys kommunen. Bufetat har ikke bistandsplikt, og har dermed ikke plikt til å tilby dem til kommunen når kommunen ber om dette.

3.4.2 Utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år

1. januar 2022 ble det innført nye regler om at Bufetat kan tilby utredning av omsorgssituasjonen til sped- og småbarn i alderen 0-6 år.¹² Tilbudet skal gjelde familier der det er stor usikkerhet knyttet til omsorgssituasjonen. Utredning er det primære formålet, men foreldrestøtte og endringsarbeid vil naturlig inngå i tilbudet. Utredningen skal resultere i en anbefaling om hvilke tiltak som bør iverksettes overfor barnet og familien. Tilbudet gjelder når det er tvil om barnet vil bli alvorlig skadelidende dersom omsorgssituasjonen barnet er i vedvarer, og der det er uklart om foreldrene har evne og kapasitet til å gi barnet den omsorgen det trenger. Endringene innebærer en faglig og juridisk omlegging av Bufetats tilbud om plasser i sentre for foreldre og barn. Reglene videreføres i ny barnevernslov og fremgår av § 16-3 fjerde ledd bokstav a.

At Bufetat *kan* tilby utredning, innebærer at det er Bufetat som avgjør om utredning skal tilbys. Bufetat har ikke plikt til å tilby slik utredning, og det fremgår av forarbeidene at hvorvidt utredning vil bli tilbudt, vil bestemmes etter et fritt skjønn ut fra faglige vurderinger samt

¹⁰ Prop. 73 L (2016-2017), jf. nytt tredje ledd i barnevernloven § 2-3

¹¹ Prop. 73 L (2016-2017), se § 2-3 annet ledd bokstav c

¹² Prop 73 L (2016-2017, se § 2-3 nytt tredje ledd bokstav a.

tilgjengelighet og kapasitetsmessige hensyn. Det fremgår videre av forarbeidene at det er Bufetat som avgjør hva slags utredning som tilbys; med andre ord om det skal være hjemmebasert, poliklinisk eller på et senter for foreldre og barn. Utredningen vil vanligvis inngå som del av barnevernstjenestens undersøkelse.

Dette innebærer at utredningen må være gjennomført innen barnevernstjenestens frister for undersøkelsen, se nærmere omtale i Prop. 73 L. Barnevernsloven¹³ stiller frist om at undersøkelsen skal gjennomføres straks, og senest innen tre måneder. I særlige tilfeller kan fristen være seks måneder. Dette stiller krav til Bufetats saksbehandling av søknaden, og også varigheten av utredningen.

I 16-3 fjerde ledd bokstav b¹⁴ fremgår det at Bufetat i særlige tilfeller kan tilby hjelpetiltak i etterkant av slik utredning. Bufetat kan unntaksvis tilby slike hjelpetiltak som døgnopphold i senter for foreldre og barn. Kommunen må i slike tilfeller fatte vedtak om hjelpetiltak, jf. barnevernsloven § 3-1.

3.4.3 Spesialiserte hjelpetiltak

I henhold til ny barnevernslov 16-3 fjerde ledd bokstav c kan Bufetat tilby spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet dersom slike tiltak kan forhindre at barn må flytte ut av hjemmet. Formålet med tiltakene skal være behandling eller intensivt endringsarbeid. Bufetat kan tilby tiltaket i forbindelse med at kommunen anmoder om et tiltak utenfor hjemmet, eller dersom kommunen søker om dette på et tidligere tidspunkt for å forebygge en flytting ut av hjemmet.

Bufetats faglige vurdering av om et slikt hjelpetiltak kan tilbys, vil ta utgangspunkt i de faglige inklusjonskriteriene for tiltaket. Bufetat kan tildele slike tiltak etter et fritt skjønn ut fra faglige vurderinger samt tilgjengelighet og kapasitetsmessige hensyn. Det totale omfanget av Bufetats tilbud vil bestemmes gjennom styring og de budsjettmidler som er satt til disposisjon.

3.4.4 Spesialiserte fosterhjem

Det følger av § 16-3 annet ledd bokstav c at Bufetat kan tilby spesialiserte fosterhjem. Det fremgår av Prop. 73 L at med særlige tilfeller menes barn og unge med et omfattende hjelpebehov, som krever betydelig bistand fra ulike instanser. Spesialiserte fosterhjem kan bare benyttes dersom barnets behov ikke kan dekkes innenfor rammen av et ordinært fosterhjem og det ut fra en vurdering av barnets beste vil være et bedre alternativ enn et tilbud i en barnevernsinstitusjon.

Det er Bufetat som avgjør om et slikt hjem kan tildeles eller ikke. Bufetat har ikke plikt til å tilby spesialiserte fosterhjem til barn i målgruppen. I forarbeidene uttales at hvorvidt et slikt fosterhjem vil bli tilbudt, bestemmes av Bufetat etter et fritt skjønn ut fra faglige vurderinger samt tilgjengelighet og kapasitetsmessige forhold.

¹³ Ny barnevernslov § 2-2 annet ledd og gjeldende barnevernlov § 6-9.

¹⁴ Gjeldende barnevernlov § 2-3 tredje ledd bokstav a annet punktum

Det er barnevernstjenesten som avgjør om de ønsker å ta imot et spesialisert fosterhjem eller ikke, og kommunen må godkjenne hjemmet for det enkelte barnet.

3.4.5 Tverrfaglig helsekartlegging

Det følger av barnevernsloven § 16-3 fjerde ledd bokstav d at Bufetat kan tilby tverrfaglig helsekartlegging dersom barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda eller nemnda har truffet vedtak om plassering utenfor hjemmet etter § 5-1 eller § 6-2, eller ved vedtak om frivillig plassering etter § 3-2 eller 6-1. Det er Bufetat som på bakgrunn av barnevernstjenestens anmodning avgjør om tverrfaglig helsekartlegging skal tilbys det enkelte barn eller ikke. Bufetat har ikke plikt til å tilby tverrfaglig helsekartlegging til barn i målgruppen. Hvorvidt tverrfaglig helsekartlegging skal tilbys eller ikke avgjøres av Bufetat basert på faglige vurderinger samt tilgjengelighet og kapasitetsmessige forhold. Ved behandlingen av Prop 222 L (2020-2021) *Endringer i barnevernsloven mv. (tverrfaglig helsekartlegging)* vedtok Stortinget en plikt for barnevernstjenesten til å anmode Bufetat om tverrfaglig helsekartlegging for barn i målgruppen, så fremt det ikke anses åpenbart unødvendig, jf. Innst 166 L (2021-2022). Denne plikten er foreløpig ikke iverksatt fordi det ikke er tilstrekkelig kapasitet i Bufetats tilbud om helsekartlegging.

3.5 Bufetats betalingsansvar

3.5.1 Overordnet om Bufetats betalingsansvar

Bufetats betalingsansvar og rett til å kreve egenandel fremgår av gjeldende barnevernlov §§ 9-4 og 9-5. Gjeldende barnevernlov § 9-5 ble endret ved behandlingen av Prop. 73 L (2016-2017). Endringen trådte i kraft 1. januar 2022 og gir kommunen fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem. Endringen innebærer at Bufetat ikke lenger refunderer kommunens utgifter til fosterhjemmet når kommunen har utgifter over et visst nivå. Kommunene ble kompensert for det økte økonomiske ansvaret gjennom en økning i kommunerammen.

Videre ble barnevernloven § 9-5 endret slik at barne-, ungdoms- og familieetatens rett til å kreve egenandel fra kommunen ble tilpasset reguleringen av Bufetats tilbud om tjenester og tiltak, jf. pkt. 2.3 foran. Disse endringene er en lovfesting av gjeldende praksis jf. departementets årlige satsbrev.

Endringene er videreført i ny barnevernslov § 16-5. Gjennomgangen i det følgende referer til ny barnevernslov.

I henhold til bestemmelsens første ledd gjelder Bufetats betalingsansvar for barnevernsinstitusjoner, fosterhjem etter § 16-3 annet ledd bokstav a (beredskapshjem) og bokstav c (spesialiserte fosterhjem), utredninger av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år jf. § 16-3 fjerde ledd bokstav a og hjelpetiltak etter § 16-3 fjerde ledd bokstav b (hjelpetiltak i etterkant av utredning etter bokstav a) og bokstav c (spesialiserte hjelpetiltak).

§ 16-5 tredje ledd gir hjemmel for Bufetat til å kreve egenandel av kommunen når kommunen benytter seg av tjenester og tiltak som omfattes av første ledd. Satsene fastsettes av departementet i samsvar med årlige budsjettvedtak. Se nærmere omtale i pkt. 3.6 nedenfor.

3.5.2 Bufetats betalingsansvar for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem

Som det fremgår av pkt. 3.4.1 følger det av § 16-5 at Bufetat har betalingsansvar for fosterhjem Bufetat tilbyr i samsvar med § 16-3 annet ledd bokstav a og c.

Bokstav c gjelder spesialiserte fosterhjem. I forarbeidene¹⁵ presiseres at Bufetats betalingsansvar for spesialiserte fosterhjem forutsetter at Bufetat har besluttet å tilby et tilgjengelig spesialisert hjem til barn i samsvar med kriteriene for målgruppen.

Når det gjelder beredskapshjem, jf. bokstav a, gjelder dette beredskapshjem som kommunen mottar når det er truffet akuttvedtak etter §§ 4-1, 4-2, 4-4 eller 4-5. Det fremgår tydelig av forarbeidene at Bufetats betalingsansvar ikke gjelder fosterhjem som Bufetat tilbyr i akutte situasjoner der det treffes vedtak om frivillig hjelpetiltak utenfor hjemmet.

I barnevernsloven § 16-5 første ledd fremgår at departementet kan avgrense varigheten av etatens betalingsansvar for akutttiltak etter § 16-3 annet ledd bokstav a. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2022 sluttet Stortinget seg til departementets forslag om at Bufetats betalingsansvar for beredskapshjem ikke skal overstige tolv måneder. Tidsbegrensningen fremgår av departementets brev 21. desember 2021 om satser for kommunal egenbetaling for statlige barnevernstiltak – 2022.

3.5.3 Bufetats betalingsansvar for plasser i senter for foreldre og barn - overgangsordning

Som det fremgår under 2.3.2, er det fra 1. januar 2022 innført regler som innebærer en faglig og juridisk omlegging av tilbudet i sentre for foreldre og barn.¹⁶ Samtidig er reglene for det økonomiske ansvaret endret slik at Bufetats betalingsansvar gjelder utredning i senter for foreldre og barn og etterfølgende hjelpetiltak. Det fremgår således av endringer i § 9-4 og § 9-5 at kommunen betaler en egenandel hvis Bufetat tilbyr utredning av sped- og småbarnsfamilier, og ved etterfølgende hjelpetiltak jf. § 2-3 annet ledd bokstav a første og annet punktum (ny barnevernslov § 16-5).

Dersom kommunen benytter plasser i senter for foreldre og barn som hjelpetiltak uten forutgående utredning, har kommunen hele betalingsansvaret etter ny ordning. Fra 1. januar 2022 er det innført en overgangsordning der dagens betalingsordning videreføres til og med 31. desember 2023, uavhengig av plassen i senter for foreldre og barn er tilbudt etter ny eller gammel ordning.¹⁷ Dette innebærer at kommunen i overgangsperioden betaler egenandel også for hjelpetiltak uten forutgående utredning. Når overgangsperioden er utløpt, må kommunen betale full pris for slike hjelpetiltak i senter for foreldre og barn.

¹⁵ Prop. 73 L kap. 10.5.7

¹⁶ Prop 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernsloven (barnevernsreform)

¹⁷ Forskrift 7. desember 2021 nr. 3419

3.6 Rammer for Bufetats betalingsansvar

3.6.1 Tiltak og tjenester som Bufetat tilbyr

Det følger av barnevernsloven § 16-5 første ledd at Bufetats betalingsansvar gjelder for tiltak og tjenester som Bufetat tilbyr. Ordlyden er en videreføring av ordlyden i § 9-4 slik den lød etter endringer fra 1. januar 2022.

Betydningen av ordlyden er presisert i Prop. 133 L (2020-2021) kap. 22.2 til å gjelde tjenester og tiltak som Bufetat tilbyr i den enkelte saken.

Bakgrunnen for presiseringen er uttalelser i Prop. 73 L (2016-2017) der følgende fremgår: *«Betalingsbestemmelsene i barnevernloven inneholder ingen direkte avgrensning av det statlige betalingsansvarets rekkevidde. Lovens system forutsetter at kommunen har klarert konkrete institusjonsplasser med Bufetat før vedtak fattes. Dette gjelder uansett om det dreier seg om bruk av statlige eller private plasser og uansett om plasseringen er frivillig eller ved tvang. Bufetats betalingsansvar henger nøye sammen med Bufetats plikt til å sørge for at det til enhver tid er et tilgjengelig og differensiert institusjonstilbud som kommunen kan benytte seg av. Forutsetningen om denne sammenhengen fremgår gjennomgående i lovens forarbeider. Statens betalingsansvar ved opphold i barnevernsinstitusjon utløses av fylkesnemndas vedtak i tvangssaker og av barnevernstjenestens vedtak ved frivillige tiltak.*

I praksis kan det i dag oppstå konflikter dersom fylkesnemnda stiller vilkår om plassering i en annen institusjonsplass enn der Bufetat har tilbudt plass. Departementet legger til grunn som gjeldende rett at det statlige betalingsansvaret i dag ikke utløses i tilfeller der kommunen selv opptre som kjøper av private plasser, det vil så går utenom Bufetats utvalg av institusjonsplasser. Dette gjelder uavhengig av om saken er behandlet i fylkesnemnda eller ikke. Kommunen må betale full pris dersom den, som alternativ til tiltak formidlet via Bufetat, kjøper plasser direkte fra en privat leverandør av institusjonsplasser.»

Departementet forklarte i brev 8. august 2018 hva som var ment med «utvalget av plasser» og la der til grunn at dette «...ikke bare den bestemte institusjonsplassen Bufetat har tilbudt i det enkelte tilfellet, men alle statlige institusjoner samt godkjent private institusjoner som Bufetat har rammeavtale med....».

I Prop. 133 L ble det lagt til grunn at det var behov for en ytterligere innstramming av tolkningen av denne ordlyden. Den heter således i proposisjonens kap. 22.2: *«Etter departementets vurdering er det derfor behov for å presisere dagens regler, slik at rammene for det statlige betalingsansvaret blir mer entydige. Departementet fastholder forslaget om å slå fast at Bufetats betalingsansvar bare gjelder for plasser som Bufetat har tilbudt i det enkelte tilfellet, enten ved å tilby institusjonsplassen til kommunen før saken fremmes i nemnda eller ved etterfølgende forespørsler, dersom nemnda ikke har godtatt den først fremlagte institusjonsplassen.*

Dette gjelder også institusjoner som tilbys i forbindelse med frivillige vedtak.

3.6.2 Tiltak til ungdom under 20 år

Det følger av barnevernsloven § 16-5 annet ledd at Bufetats økonomiske ansvar gjelder for personer under 20 år. Denne aldersgrensen ble besluttet videreført senest i Prop. 84 L (2019-2020), i forbindelse med utvidelsen av aldersgrensen for rett til ettervern til 25 år.

3.6.3 Bruk av institusjonsplass som følger av annet lovverk

Ved behandlingen av Prop. 133 L (2020-2021) vedtok Stortinget en egen bestemmelse om barnevernstjenestens ansvarsområde. Formålet med bestemmelsen er å tydeliggjøre barnevernstjenestens ansvarsområde, opp mot andre tjenester. I barnevernsloven § 15-3 annet ledd første punktum fremgår det at barnevernstjenesten har ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd. Videre fremgår det at barnevernstjenestens ansvar omfatter tiltak rettet mot barnets omsorgssituasjon eller barnets atferd. Bestemmelsen retter seg mot den kommunale barnevernstjenesten. Den samme avgrensningen gjelder imidlertid også for statlig barneverns ansvarsområde. Dette følger av ansvarsdelingen mellom Bufetat og barnevernstjenesten, og lovens system for øvrig. Tiltak og tjenester for å avhjelpe funksjonsnedsettelse eller sykdom skal først og fremst ivaretas av andre tjenester enn barnevernstjenesten. Dette gjelder for eksempelsykisk utviklingshemming, autismespekterforstyrrelser og psykisk eller fysisk sykdom. Plassering utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernsloven krever at vilkårene for slik plassering etter barnevernsloven er oppfylt. At barnet på grunn av en fysisk eller psykisk sykdom eller funksjonsnedsettelse har større omsorgsbehov enn foreldre med alminnelig god omsorgsevne er i stand til å ivareta, er ikke tilstrekkelig til plassering utenfor hjemmet etter barnevernslovens regler.

Det kan imidlertid være tilfeller hvor vilkårene for alvorlig omsorgssvikt etter barnevernsloven § 5-1 er oppfylt, samtidig som barnet har en funksjonsnedsettelse. I slike tilfeller åpner barnevernsloven for å velge plasseringssted etter annet lovverk. Det følger av barnevernsloven § 5-3 første ledd andre setning at «Nemnda kan bestemme at barnet skal bo i en opplærings- eller behandlingsinstitusjon dersom det er nødvendig fordi barnet har en funksjonsnedsettelse». Det kan for eksempel være plassering i boliger med heldøgns omsorgstjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven. Dersom barnets funksjonsnedsettelse innebærer at barnets behov ikke kan ivaretas i en barnevernsinstitusjon skal plassering på institusjon etter annet lovverk hjemles i barnevernsloven § 5-3 første ledd. Ved slike plasseringer reguleres ikke institusjonsoppholdet av barnevernsloven, men av den loven institusjonstiltaket er hjemlet i. Dette gjelder også finansieringen av oppholdet. Statlig barnevernsmyndighet har ikke ansvar for å dekke utgifter til opphold i slike tiltak. Bufetats økonomiske ansvar etter barnevernsloven gjelder barnevernstiltak som loven legger til Bufetat, jf. § 16-5 første ledd. Bufetat har ikke plikt til å dekke utgifter til tiltak når tiltaket er hjemlet i et annet lovverk.

3.6.4 Forsterkningstiltak og særskilt tilrettelegging

Barn som bor i fosterhjem eller på barnevernsinstitusjon etter barnevernsloven kan også ha behov som stat eller kommune har plikt til å dekke etter andre lovverk enn barnevernsloven, dette kan for eksempel være behov for statlige spesialisthelsetjenester eller kommunalhelse- og omsorgstjenester. Behov for tiltak eller tjenester etter andre lovverk enn barnevernsloven skal som hovedregel iverksettes, ivaretas og betales av den tjenesten som har ansvar for å

gi slike tiltak eller tjenester. Dette kan for eksempel gjelde barn med fysisk eller psykisk sykdom eller funksjonsnedsettelse. Ansvar for å iverksette tiltak og dekke utgiftene til tiltak som følger av annet lovverk gjelder selv om det er fattet vedtaket med hjemmel i barnevernsloven, jf. rundskriv Q-06/2007 om oppgave- og ansvarsfordelingen mellom kommuner og statlig barnevernmyndighet – herunder om betalingsordninger i barnevernet (betalingsrundskrivet) og rundskriv Q-1072 B Retningslinjer for fosterhjem.

I betalingsrundskrivet (Q-6/2007) del III punkt 5 er det blant annet uttalt følgende:

«Dersom funksjonshemmede barn plasseres i statlige eller private barneverninstitusjoner, og funksjonshemmingen innebærer at det må settes inn særskilte tiltak eller særlig tilrettelegging skal kommunen dekke den del av utgiftene ved institusjonsoppholdet som knytter seg til barnets funksjonshemming, i tillegg til ordinær andel av oppholdsutgiftene. I en del tilfeller kan det være vanskelig å foreta en grensedragnings mellom hvilke tiltak ved institusjonsoppholdet som knytter seg til barnets funksjonshemming. Det må i så fall foretas en konkret vurdering av det enkelte barn. Det vil i den sammenheng være nyttig å se på hvilke behov barn i samme alder med tilsvarende omsorg har. På samme måte kan det være nyttig å se hvilke behov hjemmeboende barn i samme alder og med tilsvarende funksjonshemming har. En kostnadsdeling som beskrevet ovenfor skal imidlertid ikke skje dersom omsorgssvikten er den dominerende årsak til barnets funksjonshemming. Det vil da være den ordinære betalingsordningen innenfor barnevernet som skal legges til grunn.»

Betalingsrundskrivet angir også hvilke ekstrautgifter kommunen skal betale for barn som bor på institusjon. Det fremgår blant annet at kommunen skal dekke «*Utgifter til ekstra bemanning eller særlige tiltak forbundet med eventuell funksjonshemming*».

Bufetat har ikke betalingsansvar for ordinære fosterhjem¹⁸ og det vil derfor ikke oppstå uenighet om betalingsansvar mellom statlig barnevern og andre tjenester i disse tilfellene. Dersom barn med eksempelvis fysisk eller psykisk funksjonsnedsettelse plasseres i barnevernsinstitusjon, spesialisert fosterhjem eller beredskapshjem, og funksjonsnedsettelsen innebærer at det må settes inn forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i fosterhjems- eller institusjonstilbudet, skal ikke statlig barnevern dekke den del av utgiftene ved oppholdet som knytter seg til barnets funksjonsnedsettelse. Det følger imidlertid av betalingsrundskrivet at dersom omsorgssvikten er den dominerende årsak til barnets funksjonsnedsettelse skal den ordinære betalingsordningen innenfor barnevernet legges til grunn. Det kan imidlertid være vanskelig å vurdere hva som er årsaken til barnets funksjonsnedsettelse. I praksis er grensedragnings mellom hva knytter seg til barnets fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse og hva som knytter seg til omsorgsbehovet krevende. I mange tilfeller vil årsaken være sammensatt. Dette innebærer at det må gjøres en konkret vurdering i hvert enkelte tilfelle. Videre kan det være hensiktsmessig å se på hvilke behov barn i samme alder med tilsvarende omsorgssvikt har, samt hvilke behov hjemmeboende barn i samme alder og med tilsvarende funksjonsnedsettelse har.

¹⁸ Lovendring som trådte i kraft 1. januar 2022

Det kan oppstå gråsoner og uenighet om hvem som har betalingsansvaret for forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i et statlig barnevernstilbud. KS og BFD har inngått avtale om et tvisteløsningsorgan (Barnevernets tvisteløsningsorgan - BTN) som gir rådgivende uttalelser ved uenighet om betalingsansvaret mellom statlig barnevern og kommunen. For å benytte seg av BTN må uenigheten dreie seg om Bufetats ansvar etter barnevernsloven og kommunens ansvar etter annet lovverk. Bruk av BTN krever samtykke fra partene.

3.6.5 Forskriftshjemmel

Barnevernsloven § 16-5 siste ledd inneholder hjemmel for departementet til å i forskrift fastsette nærmere rammer for statens betalingsansvar. Bestemmelsen gir departementet også hjemmel til å fastsette forskrift om kommunens egenandel.

3.7 Særlig om Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunen

Bufetats rett til å kreve egenandel av kommunen ved bruk av tiltak som Bufetat tilbyr, følger av ny barnevernslov § 16-5 fjerde ledd. Bestemmelsen tilsvarer innholdet i dagens § 9-5 slik den lyder etter endringene som trådte i kraft 1. januar 2022.

Bestemmelsen gir Bufetat hjemmel til å kreve egenandel fra kommunen når kommunen benytter tjenester og tiltak «som omfattes av første ledd». I første ledd omtales tiltakene Bufetat kan eller skal tilby til kommunen og som Bufetat har det økonomiske ansvaret for. Dette gjelder spesialiserte fosterhjem eller beredskapshjem, institusjonsplass, utredning i senter for foreldre og barn samt spesialiserte hjelpetiltak.

I tillegg fremgår av bestemmelsen at det er departementet som fastsetter satser for egenandelene. Det er den kommunen som har søkt om tiltaket som skal betale egenandelen.

Fram til 1. januar 2022 omhandlet barnevernloven § 9-5 kun kommunens økonomiske ansvar ved bruk av institusjon og senter for foreldre og barn.

Dagens forskrift trådte i kraft 1. januar 2004 og omhandler derfor kun egenbetaling fra kommunen for opphold i institusjon, jf. § 1. Det fremgår av § 2 at Bufetat kan kreve egenbetaling fra kommunen for opphold i institusjon som nevnt i § 1. I § 3 fremgår det at egenbetalingen delvis skal dekke oppholdsutgiftene, og at disse omfatter kost, losji, klær, lommepenger, feriekostander, ferieturer, hjemreiser og liknende.

Egenbetalingens størrelse er nærmere beskrevet i § 4, hvor det fremgår at satsene for egenbetalingen fastsettes og reguleres i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet. Videre fremgår det at kommunen betaler én sats for hvert barn som er plassert i institusjon. Ved plassering av én foresatt og ett barn i institusjon betaler kommunen én sats. Ved plassering av to foresatte og ett barn betaler kommunen én og en halv sats. For hvert av øvrige barn betaler kommunen halv sats. Hvis klienten fører egen husholdning i institusjonen eller er under tilbakeføring til kommunen, kan det fastsettes særlige satser. Det kan også fastsettes særlige satser for flyktningsbarn og asylsøkende barn, jf. barnevernloven § 9-8.

I henhold til § 4 løper egenbetalingsplikten fra innskrivningsdato til utskrivningsdato, med kvartalsvis terminer som innbetales etterskuddsvis.

4 Departementets vurderinger og forslag

4.1 Forskriftens innledende bestemmelser

4.1.1 Formål og virkeområde

God samhandling mellom Bufetat og kommunen er en forutsetning for å kunne gi barna riktig hjelp. Samhandlingen påvirkes av ulike faktorer, og uklarhet og uenighet om ansvarsforhold er en av utfordringene som har vedvart. Departementet har over tid arbeidet for å få et tydeligere regelverk og klarere rammer for Bufetats ansvar og oppgaver. Også Bufdir har gitt en rekke tolkninger om grensen mellom Bufetats og kommunens ansvar. Likevel oppstår fortsatt tolkningstvil og uenighet. Formålet med forskriften er å få en mer enhetlig forståelse av sentrale premisser for ansvarsdelingen. Etter departementets vurdering vil tydeligere og mer forutsigbare regler forenkle samhandlingen.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskriftens formål formuleres til å være å bidra til forutsigbar samhandling mellom Bufetat og kommunen, til barnets beste.

Departementet foreslår at forskriften avgrenses til å gjelde fasen der Bufetat kan eller skal tilby barnevernstiltak til kommunen. Det er særlig på dette området det foreligger identifiserte samhandlingsutfordringer. Det vil si at utøvelsen av bistandsplikten er et kjerneområde for forskriften, og målet er å klargjøre rammer for Bufetats ansvar opp mot kommunene.

Departementet foreslår videre at Bufetats tilbud om andre tiltak inkluderes, i samsvar med hva som følger av barnevernsloven §16-3 annet og fjerde ledd, det vil si ved tilbud om utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år, spesialiserte fosterhjem, spesialiserte hjelpetiltak og tverrfaglig helsekartlegging. Det vises blant annet til at det forutsettes i Prop. 73 L (2016-2017) at det skal utarbeides enkelte saksbehandlingsregler i forbindelse med Bufetats tilbud om utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år.

Samhandling mellom Bufetat og kommunen er også nødvendig i andre faser av en barnevernssak, for eksempel når barn er i statlige tiltak. Departementet foreslår imidlertid ikke at forskriften skal omfatte alle områder i grenseflaten mellom Bufetats og kommunens ansvar. En slik forskrift ville blitt veldig omfattende, og vil vanskelig være uttømmende. Premisser for Bufetats oppgaveutførelse er gjenstand for styring, og forskriften er ikke ment å erstatte dette. Ansvarsdelingen i fasen der Bufetat tilbyr tiltak til kommunen, har imidlertid vist seg særlig krevende, og det er dette som begrunner å ta sentrale premisser inn i forskrift.

Forslaget bygger i hovedsak på gjeldende rett slik dette er utdypet i forarbeider og rundskriv. Departementet legger til grunn at forskriften skal omfatte prinsipper for Bufetats, og ikke kommunens saksbehandling. Konsekvensene for kommunen er at det blir klarere hva den enkelte kommune kan forvente av Bufetat, hvilke oppgaver Bufetat har ansvaret for samt krav til Bufetats saksbehandling som frister, dokumentasjon eller lignende.

Videre er det etter departementets vurdering hensiktsmessig å inkludere bestemmelser som presisere rekkevidden av Bufetats økonomiske ansvar for tiltak som tilbys kommunen, herunder å inkludere dagens forskrift om Bufetats rett til å kreve egenandeler fra kommunen.

Departementet foreslår etter dette at forskriftens formål formuleres til å være å bidra til forutsigbar samhandling mellom Bufetat og kommunen til barnets beste. Videre skal forskriften gi bestemmelser om Bufetats saksbehandling i tilfeller der Bufetat kan eller skal tilby tiltak til kommunen, rammer for Bufetats økonomiske ansvar samt nærmere regler om Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunen.

Det vises til forskriftsutkastet §§ 1 og 2.

4.1.2 Barnets rett til medvirkning

Barns rett til medvirkning følger av barnevernsloven § 1-4 og det gis også en egen forskrift med utfyllende bestemmelser om denne retten. Barns rett til medvirkning gjelder overfor alle instanser i barnevernet og i alle faser av saken. Valg av tiltak til barnet er et viktig eksempel på dette. I departementets årlige tildelingsbrev til Bane-, ungdoms- og familiedirektoratet er et av målene bedre ivaretagelse av barns rett til medvirkning i det kommunale og statlige barnevernet. Barns medvirkning i valg av institusjon er et særskilt styringsparameter, og det stilles krav om at alle barn skal få tilbud om å gjennomføre avklaringsmøte før inntak til institusjon, samt at barnets synspunkt og vektlegging av barnets mening ved valg av tiltak dokumenteres. I praksis gjennomføres avklaringsmøtene i regi av barnevernstjenesten etter initiativ fra Bufetat.

Det er i utgangspunktet kommunen som er i best posisjon til å ivareta barnets rett til medvirkning ved tiltaksvalg, og som innhenter barnets syn. Det er kommunen som har ansvaret for å fremskaffe informasjon om og utrede barnets behov. Dette ivaretas i dag i praksis gjennom avklaringsmøter. Som det fremgår nærmere i kap. 4.2, vil Bufetats tilbud om tiltak bygge på en vurdering av informasjonen om barnets syn slik dette er gitt til kommunen. Dersom det er uklart hva som er barnets mening, eller usikkert om barnet er tilstrekkelig informert, skal Bufetat etterspørre ytterligere informasjon. Dersom det er nødvendig, kan Bufetat ta direkte kontakt med barnet, i samarbeid med barnevernstjenesten.

Etter departementets vurdering bør det imidlertid presiseres i forskriften at dersom barnet selv ønsker å kommunisere direkte med Bufetat, skal Bufetat gi anledning til dette.

Det vises til forskriftsutkastet § 3.

4.2 Utøvelse av bistandsplikten

4.2.1 Innledning

Utfordringer i samhandlingen ved utøvelsen av bistandsplikten er sentralt i begrunnelsen for forslaget om å utarbeide en forskrift. Departementet foreslår at forskriften inneholder bestemmelser som tydeliggjør grunnleggende prinsipper for saksbehandlingen og rekkevidden av Bufetats ansvar ved utøvelsen av bistandsplikten.

Departementet foreslår at det både fastsettes generelle bestemmelser for utøvelsen av bistandsplikten som sådan, og særskilte bestemmelser for henholdsvis tilbud om fosterhjem og institusjon.

4.2.2 Generelle bestemmelser

Når utløses bistandsplikten

Departementet foreslår at det tas inn i forskriften at bistandsplikten utløses når kommunen anmoder om bistand, se forslag til forskriften § 4 første ledd. Dette fremgår av en tolkning av barnevernsloven § 16-3 annet ledd, som kommer til uttrykk i en lang rekke av lovens forarbeider, blant annet i Prop. 133 L (2020-2021) kap. 22.1.1.

Det faglige grunnlaget for Bufetats vurderinger – utredningen av barnets behov

Målet med samhandlingen i denne fasen er at barnet får et tiltak som er til barnets beste. For å få det til må man for det første ha kunnskap om barnets behov.

Et grunnprinsipp i dagens ansvarsdeling er at det er kommunen som har ansvaret for å utrede barnets behov. Dette har sammenheng med at det er kommunen som har ansvaret for undersøkelsen, for å fatte vedtak om frivillige tiltak og å fremme sak for nemnda om tvangstiltak. Barnevernstjenesten har ansvaret for at det foreligger et godt faglig grunnlag for vurderingene. Dette er presisert blant annet i Prop. 106 L (2012-2013). Dette innebærer at Bufetat ikke på egenhånd skal innhente opplysninger om barnet.

Gjeldende rett oppsummeres i følgende uttalelse i Prop. 133 L (2020-2021): "*Departementet legger til grunn at uttalelsene i Prop. 106 L (2012-2013) må forstås slik at de handler om forholdet mellom Bufetat og kommunene, og at de ikke innebærer at Bufetat på egenhånd skal kunne innhente opplysninger om barnet. Departementet er enig med Bufetat region øst i at en slik adgang for Bufetat, ville kreve en særskilt lovhjemmel. Etter departementets oppfatning ville en slik hjemmel ha en uheldig effekt på ansvarsdelingen mellom Bufetat og kommunen. Uttalelsene i forarbeidene innebærer imidlertid at Bufetat ved utøvelsen av bistandsplikten må analysere de opplysningene og det materialet kommunen har gitt om barnet. Uttalelsene innebærer også at Bufetat, i den grad det er nødvendig for å få et forsvarlig faglig grunnlag for valget av institusjonsplass, i særlige tilfeller kan be kommunen om ytterligere opplysninger. At Bufetat skal kunne analysere materialet fra kommunen og be kommunen om ytterligere opplysninger, vil være nødvendig for at Bufetat skal kunne finne frem til et egnet tiltak for barnet. Denne unntaksadgangen følger av bistandsplikten, og krever ikke en egen lovhjemmel*".

Dette innebærer at Bufetats vurderinger må bygge på opplysningene fra kommunen, inkludert sakkyndige erklæringer mv som kommunen har innhentet. Det er videre kommunen som må legge fram utredninger som Bufetat tilbyr i forbindelse med barnevernstjenestens undersøkelse, se nedenfor. Bufetats vurderinger kan ikke forutsettes å bygge på mer utfyllende opplysninger enn hva kommunen legger frem. Dette inkluderer opplysninger om barnets behov for forsterkningstiltak og annen særlig tilrettelegging. Departementet foreslår

på denne bakgrunn å presisere i forskriften at Bufetat skal legge kommunens informasjon om barnets og familiens behov til grunn.

Bufetat må vurdere om det er behov for å etterspørre ytterligere informasjon fra kommunen dersom mottatt informasjon ikke er tilstrekkelig. Bufetat kan imidlertid ikke kreve eller pålegge kommunen å legge fram mer informasjon. Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å forskriftsfeste slike prinsipper for den faglige dialogen.

I noen tilfeller vil det være behov for forsterkningstiltak der kommunen har ansvaret med hjemmel i annet lovverk. Bufetat skal i slike tilfeller varsle kommunen, se nærmere omtale i kap. 4.4.5.4 nedenfor.

Det vises til forskriftsutkastet § 4 annet ledd.

Særlig om utredninger som Bufetat tilbyr i forbindelse med barnevernstjenestens undersøkelse:

I enkelte tilfeller er det Bufetat som foretar en nærmere utredning av barnets behov. Bufetat kan tilby utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år, jf. barnevernloven § 2-3 tredje ledd bokstav a, videreført i ny barnevernslov § 16-3 fjerde ledd bokstav a. Utredningen inngår i barnevernstjenestens undersøkelse, og vil ligge til grunn for barnevernstjenestens vurdering av hvilke tiltak som skal iverksettes for barnet og familien. Barnevernstjenesten vil kunne formidle utredningen til Bufetat som del av det faglige grunnlaget for utøvelsen av bistandsplikten. At det er Bufetat som har foretatt utredningen, endrer ikke på dette. Det er kommunen som har ansvar for å legge fram slike utredninger for rett i instans i Bufetat. Tilsvarende gjelder helsekartlegging, jf. § 16-3 fjerde ledd bokstav d.

Bufetats plikt til å gi informasjon om tiltaksapparatet

Viktigheten av god faglig dialog mellom forvaltningsnivåene er understreket helt siden Betalingsrundskrivet og senere omtalt i Prop. 106 L (2012-2013)).

Som del av en faglig dialog er det viktig at Bufetat ved utøvelsen av bistandsplikten informerer kommunen om muligheter og alternative tiltak. Bakgrunnen er at det er Bufetat som kjenner tiltaksapparatet og derfor har best forutsetninger for å vurdere hvilke tilgjengelige tiltak som vil kunne ivareta barnets behov i den enkelte saken. Dersom Bufetat har et tilgjengelig spesialisert tiltak som kan være egnet i det enkelte tilfellet, bør videre Bufetat gjøre oppmerksom på dette.

I samsvar med føringer i Prop. 106 L (2012-2013) skal Bufetat også gi informasjon om muligheter og alternativer i tilfeller der det er usikkert om et barn har best av å bli plassert i fosterhjem eller institusjon. Bufetat skal gi sin faglige vurdering av om tiltaket kommunen etterspør er til barnets beste. Dette gjelder også spørsmål om hjemmel for tiltaket (omsorgsovertakelse eller atferd).

Departementet forslår at Bufetats plikt til å informere om muligheter og alternative tiltak tas inn i forskriften, se § 4 tredje ledd. Etter departementets oppfatning er det imidlertid ikke hensiktsmessig å forskriftsfeste ytterligere prinsipper for den faglige dialogen.

Kommunens ansvar for å velge hvilken type tiltak barnet skal tilbys

Det er kommunen som avgjør hvilken type tiltak barnet skal tilbys; fosterhjem eller institusjon. Dette er en etablert tolkning som er uttrykt allerede i Betalingsrundskrivet fra 2007 og lagt til grunn i Prop. 106 (2012-2013) samt etterfølgende forarbeider og tolkningsuttalelser. I Prop. 106 L fremgår klart at hvis kommunen og staten er uenige om hvilken type tiltak barnet skal tilbys, følger det av barnevernlovens ansvarsdeling at det er kommunen som avgjør. I forbindelse med Riksrevisjonens undersøkelse av bistandsplikten på akuttområdet fremgår det at det foreligger uklarhet om dette prinsippet.

Departementet foreslår at det tas inn i forskriften § 4 siste ledd at «*Dersom Bufetat og kommunen er uenig i om barnet bør tilbys fosterhjem eller institusjonsplass, skal Bufetat tilby den type tiltak som kommunen ber om,*» Departementet foreslår videre at det presiseres at prinsippet også gjelder i akuttsaker.

Nærmere bestemmelser om når bistandsplikten anses oppfylt, følger i forskriftsutkastet §§ 5 og 6.

Saksbehandlingstid

Bufetat bør tilstrebe rask behandling av kommunens anmodninger om tiltak utenfor hjemmet. Dette gjør seg særlig gjeldende i forbindelse med akutte situasjoner. Men også i andre saker er det viktig at saksbehandlingen skjer så fort som mulig. Det er flere forhold som kan påvirke saksbehandlingstiden. Dersom det er nødvendig å etterspørre ytterligere opplysninger fra kommunen, vil dette påvirke saksbehandlingstiden. Både Bufetat og kommunen bør derfor tilstrebe en raskest mulig oppfølging av saken.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at Bufetat skal tilby et tiltak så raskt som hensynet til en forsvarlig saksbehandling gjør mulig. Når det gjelder akuttiltak, foreslår departementet at det stilles krav om at disse skal tilbys umiddelbart. Bufetat må være tilgjengelig uansett når på døgnet anmodning om akuttiltak kommer. I akuttsaker vil hensynet til barnets behov kunne kreve at et tilbud gis innen et par timer. Det vises til forskriftsutkastet § 4 første ledd.

I saker som behandles i nemnda (tvangssaker), foreslås å ta inn i forskriften § 7 at Bufetat skal gi kommunen et tilbud snarest og hvis mulig innen en uke før saken skal behandles i nemnda. Det vises til nærmere omtale i kap.4.2.6 nedenfor.

Dokumentasjon

Bufetat har plikt til å dokumentere sine vurderinger i saken. I ny barnevernslov følger dette direkte av bestemmelsen i § 12-4 om journalplikt. Det fremgår av bestemmelsen at journalen skal inneholde alle vesentlige faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger som barnevernet bygger sin saksbehandling på, og som kan ha betydning for de beslutninger og vedtak som treffes. Dette følger direkte av loven, og det er derfor ikke nødvendig å ta tilsvarende prinsipp inn i forskrift. Departementet foreslår imidlertid å presisere dokumentasjonskravet ved valg av institusjonsplass, se pkt. 4.2.4 nedenfor.

4.2.3 Særlige spørsmål som gjelder ved tilbud om fosterhjem

I henhold til barnevernsloven § 9-4 med forskrift skal barnevernstjenesten alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Å flytte inn i et fosterhjem i sin familie eller nære nettverk vil i mange tilfeller være det beste alternativet for barn og unge. I den grad det finnes slike muligheter, må barnevernstjenesten samtidig foreta en konkret vurdering av om dette er en løsning til barnets beste. Det følger av dagens fosterhjemsforskrift at kommunens vurdering skal dokumenteres.

Bufetats plikt til å etterkomme kommunens anmodning om fosterhjem forutsetter at kommunen har vurdert muligheten for fosterhjem i familie eller nettverk. Dette følger av lovens system, og uttrykkes også eksplisitt i lovens forarbeider. I Prop. 73 L (2016-2017) uttales samtidig at Bufetat ikke kan overprøve eller stille krav til innholdet i vurderingen. Følgende uttales i kap. 10.5.2: *«Lovfestingen av ansvaret innebærer at kommunene skal ha vurdert muligheten for fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk før de henvender seg til Bufetat. Det følger av god forvaltningsskikk at vurderinger skal dokumenteres. Kommunen skal derfor gi en kort redegjørelse for vurderingen når de ber Bufetat om bistand. Bufetat må legge denne redegjørelsen til grunn. Det betyr at bistandsplikten utløses når kommunen redegjør for sine vurderinger.»*

Departementet foreslår å ta inn i forskriften at Bufetat skal bistå kommunen med å finne et egnet fosterhjem dersom kommunen dokumenterer sin vurdering av hvorfor det ikke er valgt et fosterhjem i familie eller nære nettverk.

Departementet foreslår videre å ta inn i forskriften at Bufetat skal bistå frem til kommunen har godkjent et fosterhjem til det enkelte barnet. Dette følger av at barnevernsloven gir kommunen ansvaret for å velge og godkjenne fosterhjem til det enkelte barnet i henhold til bestemte krav i lov og forskrift. Det er først når hjemmet er godkjent at hjemmet kan benyttes for barnet. Dette spørsmålet er blant annet omtalt i Prop. 133 L der det heter:

«Prinsippet om at det er kommunen som avgjør hvilket fosterhjem barnet skal tilbys, følger av at det er kommunen som godkjenner fosterhjemmet til det enkelte barnet. I Bufdirs tolkningsuttalelse om bistandsplikten fra mars 2018¹⁹ er det lagt til grunn at Bufetat skal fortsette å tilby kommunen fosterhjem helt til kommunen tilbys et hjem som kommunen vil godkjenne til det enkelte barnet. Dette er i samsvar med tidligere uttalelser fra departementet og langvarig praksis. Departementet vil i den forbindelse presisere at dette innebærer at Bufetats bistandsplikt gjelder frem til kommunen tilbys et fosterhjem som kommunen godkjenner.»

At det er kommunen som godkjenner fosterhjemmet til det enkelte barnet innebærer at det er kommunen som avgjør om det tilbudte hjemmet er egnet eller ikke. Det følger av bistandsplikten at kommunen kan be Bufetat om bistand helt til kommunen har godkjent et hjem.

¹⁹ Bufdir 23. mars 2018 Tolkningsuttalelse – Innholdet i bistandsplikten og ansvaret til stat og kommune.

Formålet med Bufetats bistandsplikt er å hjelpe kommunen med å finne et fosterhjem som kommunen kan godkjenne til det enkelte barnet. Hensynet til både barnet og foreldrene, men også til hensiktsmessig ressursbruk, tilsier at prosessen med å finne frem til fosterhjem til det enkelte barnet bør gå så raskt som mulig. Departementet legger til grunn at Bufetat, ved utvelgelsen av hvilket fosterhjem som skal tilbys kommunen, finner fosterhjem som kan oppfylle krav i lov og forskrift, herunder at hjemmet må antas å kunne møte barnets behov slik de er opplyst i den enkelte saken. Det er imidlertid kommunen som har ansvaret for å godkjenne hjemmet som må foreta den endelige og helhetlige vurderingen av om vilkårene for godkjenningen er oppfylt. Det ligger ikke til Bufetats ansvar å overta denne vurderingen. Etter departementets vurdering ville det derfor være i strid med den grunnleggende ansvarsdelingen å stille krav i forskrift til at Bufetat skal foreta en foreløpig vurdering av om vilkårene for godkjenning er oppfylt.

For at Bufetat skal kunne oppfylle bistandsplikten, må Bufetat ha tilgang til et tilstrekkelig antall fosterhjem, men også fosterhjem med ulike typer forutsetninger. Bufetats bistandsplikt har derfor nær sammenheng med Bufetats rekrutterings- og opplæringsansvar, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a. Det følger også av barnevernsloven § 16-3 femte ledd at Bufetat skal ha et tilgjengelig og tilstrekkelig differensiert tiltaksapparat for å kunne oppfylle bistandsplikten.

Utøvelsen av rekrutterings- og opplæringsansvaret setter Bufetat i posisjon til å vurdere fosterforeldrene nærmere før fosterhjemmet tilbys til kommunen. Bufetat foretar i henhold til dagens praksis en omfattende undersøkelse av potensielle fosterforeldre. Departementet foreslår å ta inn i forskriften at Bufetat skal videreformidle til kommunen relevante opplysninger om fosterforeldrene, som har fremkommet i løpet av rekrutterings- og opplæringsprosessen. Slike opplysninger vil være et viktig grunnlag for kommunens vurderinger av om kravene til godkjenning er oppfylt.

Departementet foreslår etter dette å ta inn i forskriften at Bufetats bistandsplikt utløses dersom kommunen dokumenterer at de har vurdert at fosterhjem i barnets familie og nære nettverk ikke er hensiktsmessig. Departementet foreslår videre å ta inn i forskriften at Bufetat etter anmodning skal bistå kommunen med å finne et fosterhjem frem til kommunen har godkjent et fosterhjem til det enkelte barnet. Departementet foreslår for øvrig å ta inn i forskriften at Bufetat skal formidle relevante opplysninger som har fremkommet gjennom rekrutteringsprosessen og opplæringen.

Det vises til forskriftutkastet § 5.

4.2.4 Særlige spørsmål som gjelder ved tilbud om institusjonsplass

Etter dagens regler er det Bufetat som etter dialog med kommunen avgjør hvilken institusjonsplass som barnet skal tilbys. At det er Bufetat som «har siste ordet» med hensyn til hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys, er en tolkning som er formulert allerede i Betalingsrundskrivet, og senere lagt til grunn i forarbeider og tolkningsuttalelser. Når det gjelder særlige spørsmål i tvangssaker, vises til punkt. 4.2.5.

Økt kommunal valgfrihet har vært en målsetting siden Prop. 73 L ble lagt frem i 2017. Å innføre kommunal valgfrihet krever lovendring, herunder eventuelle forskriftsendringer. I Prop. 133 L (2020-2021) uttales: *«Regjeringen fastholder ambisjonen om økt kommunal valgfrihet på institusjonsområdet. Slik det er redegjort for, er det imidlertid på kort sikt svært krevende å oppfylle forutsetningen fra Prop. 73 L (2016-2017) om tiltak for å sikre et innslag av statlige institusjoner i kombinasjon med full prisdifferensiering av kommunenes egenandeler. Departementet foreslår derfor ikke nå endringer i ansvarsdelingen mellom stat og kommune ved valg av institusjonsplass (...). Departementet legger opp til å vurdere spørsmålet om økt kommunal valgfrihet ved valg av institusjonsplass nærmere, når igangsatte og planlagte tiltak er gjennomført, jf. kapittel 5, og i lys av evalueringen av barnevernsreformen.»*

Departementet foreslår at prinsippet om at det er Bufetat som avgjør hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys, tas inn i forskriften. Hvilken instans som har myndighet til å avgjøre hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys, er et sentralt premiss i samhandlingen mellom kommunen og Bufetat. Dersom det gjennomføres endringer i dette prinsippet, må forskriften endres tilsvarende.

Hvilken institusjonsplass barnet tilbys, har stor betydning for barnet. Departementet foreslår enkelte utfyllende regler i forskrift med hensyn til hvilke momenter Bufetat skal legge vekt på, og krav til dokumentasjon. Presiseringene er i samsvar med avklaringer i forarbeidene.

I ny barnevernslov heter det i § 1-3 at *«Barnevernets tiltak skal være til barnets beste. Hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering av barnets behov»*. Forståelsen av barnets beste ved tiltaksvalg er utdypet i forarbeidene. I proposisjonsteksten fremgår bl.a.: *"Barnevernet skal velge et tiltak som er tilpasset barnets særlige behov og som kan forventes å ha ønsket effekt. Dette innebærer at tiltaket må anses som egnet til å ivareta det enkelte barnets behov på en forsvarlig måte."* Departementet foreslår at forskriften synliggjør disse premissene ved at plikten for Bufetat til å tilby en institusjonsplass som anses som egnet til å ivareta det enkelte barns individuelle behov på en forsvarlig måte, slås fast i forskriften § 6 første ledd. Dette er et krav som gjelder alle institusjonsplasseringer. Departementet foreslår også at det kommer fram av bestemmelsen at Bufetats ansvar gjelder på bakgrunn av sakens opplysninger, det vil si beskrivelsene av barnets behov slik de fremkommer fra kommunen.

Departementet foreslår videre å konkretisere overordnede momenter Bufetat skal legge vekt på i sin vurdering, se forslag til annet ledd i § 6. I samsvar med presiseringene i forarbeidene foreslår departementet både å få frem momenter som handler om ivaretagelsen av det enkelte barnets subjektive behov, og momenter som tar høyde for Bufetats plikt til å ivareta alle barn kommunen ber om tiltak for. Departementet foreslår å ta inn i forskriften at Bufetat i sin vurdering blant annet skal legge vekt på kommunens vurdering av barnets behov, barnets mening, institusjonens forutsetninger for å ivareta barnets behov og sammensetningen av barna på den enkelte institusjonen samt barnets behov for nærhet til hjemstedet.

Videre foreslår departementet å presisere at Bufetat ved valg og innretning av den enkelte institusjonsplass må ta hensyn til kapasiteten i tilbudet som helhet. Dette er i samsvar med forarbeidene²⁰ der det blant annet uttales at barnevernet "*innenfor disse rammene har et handlingsrom til å velge tiltak til det enkelte barnet som samtidig gir god ressursutnyttelse. Dette innebærer blant annet at Bufetat ved valg av institusjonsplass til det enkelte barnet må ivareta hensynet til barnets beste på en slik måte at også andre barn som har behov for plassering i institusjon, kan gis et forsvarlig tiltak tilpasset sine individuelle behov.*"

Departementet foreslår videre, under henvisning til § 12-4 å ta inn et særlig dokumentasjonskrav som gjelder valg av institusjonsplass. I § 12-4 heter det at journalen skal inneholde alle vesentlige faktiske opplysninger og barnevernfaglige vurderinger som barnevernet bygger sin saksbehandling på og som kan ha betydning for de beslutninger og vedtak som treffes. Departementet foreslår på denne bakgrunn å ta inn i forskriften at Bufetat skal dokumentere hvilke vesentlige faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger som ligger til grunn for beslutningen, herunder hvordan barnets mening er vektlagt.

Det vises til forskriften § 6.

4.2.5 Særlige spørsmål som gjelder ved tilbud om akutttiltak

Prinsippene i forskriften §§ 4 til 6 gjelder også når Bufetat tilbyr akutttiltak. Også ved akutttiltak er det kommunen som avgjør om barnet skal tilbys plass i beredskapshjem eller akuttinstitusjon, jf. § 4. Dersom Bufetat skal tilbys plass i beredskapshjem gjelder prinsippene i § 5 om at bistandsplikten er oppfylt når kommunen godkjenner hjemmet. Dersom barnet skal i institusjon, er det Bufetat som avgjør hvilken institusjonsplass, jf. § 6. Det særegne med akutttiltak er at Bufetat i slike tilfeller må tilby tiltaket umiddelbart. Departementet foreslår at dette tas inn i forskriften § 4, se nærmere omtale i pkt. 4.2.2.

4.2.6 Bistand i saker som skal behandles i barneverns- og helsenemnda

Dersom saken skal behandles av nemnda, ber kommunen Bufetat om bistand på vanlig måte. Prinsippet om at det er Bufetat som har siste ordet ved valg av institusjonsplass, gjelder i tilbudet Bufetat gir til kommunen i den enkelte saken. Lovens system bygger på at kommunen i sak for nemnda presenterer den institusjonsplassen som Bufetat har tilbudt. Loven gir samtidig nemnda myndighet til å sette vilkår om en bestemt institusjonsplass ved omsorgsovertakelse (§ 5-1), og en plikt til å vurdere institusjonsplassens egnethet ved atferdsplasseringer (§ 6-2). Bufetats faglige vurdering vil være en viktig del av fylkesnemndas beslutningsgrunnlag.

Hvis nemnda i en konkret sak ikke fatter vedtak etter § 6-2 fordi nemnda ikke finner at den tilbudte plassen er egnet til å ivareta barnets behov, innebærer bistandsplikten at Bufetat har plikt til å legge fram en ny institusjonsplass hvis kommunen anmoder om dette. Også ved omsorgsplasseringer vil Bufetat kunne bli anmodet om å finne en ny institusjonsplass, og Bufetat vil i kraft av bistandsplikten, ha plikt til å etterkomme anmodningen.²¹ I Prop. 133 L

²⁰ Prop. 133 L kap. 7.1.4.3.

²¹ Prop. 133 L kap. 22.2.1

har departementet presisert at Bufetats betalingsansvar bare gjelder plasser som Bufetat tilbyr i den enkelte saken, se nærmere omtale i kap. 4.6 nedenfor.

I proposisjonen understrekes at i tilfeller der nemnda ber Bufetat om å finne en ny institusjonsplass, kan saken trekke ut i tid. I proposisjonen uttales derfor: *«Etter departementets vurdering bør en innstramning av Bufetats betalingsansvar kombineres med at Bufetat skal kunne være til stede i nemnda og gjøre rede for valget av institusjonsplass. Det bør også stilles krav om rask saksbehandling i Bufetat.»*

Departementet foreslår derfor at det tas inn i forskriften at dersom barneverns- og helsenemnda skal avgjøre konkret institusjonsplass eller annet plasseringssted for barnet, skal tilbudet gis kommunen snarest og hvis mulig innen en uke før saken skal behandles i nemnda. Videre foreslås å ta inn at Bufetat på forespørsel fra nemnda skal møte opp i nemnda for å begrunne hvorfor tiltaket Bufetat har tilbudt kommunen er egnet til å ivareta barnets behov. Dersom nemnda ikke vedtar tilbudt plasseringssted, skal Bufetat på anmodning raskt tilby et nytt plasseringssted.

Det vises til forskriftsutkastet § 7.

Særlig om samtaleprosess:

Den faglige og økonomiske ansvarsdelingen mellom Bufetat, nemnda og kommunen endres ikke av at en sak i nemnda behandles i samtaleprosess. En samtaleprosess vil imidlertid kunne ha konsekvenser for hvilke tiltak som iverksettes i den enkelte saken. Partene kan gjennom samtaleprosessen bli enige om bruk av andre tiltak enn det som det var lagt opp til i begjæringen. Videre kan samtaleprosessen medføre at det tar lengre tid før det blir avklart hvilket tiltak som skal iverksettes. Igangsetting av samtaleprosess medfører ikke endringer i den faglige og økonomiske ansvarsdelingen mellom Bufetat, nemnda og kommunen. Dette foreslås presisert i samtaleprosessforskriften som er på høring med høringsfrist 21. oktober.

Bufetat er ikke part i samtaleprosessen. Begjæringer om tvangsvedtak krever imidlertid ofte bruk av statlige tiltak, og det følger av Bufetats bistandsplikt at Bufetat skal tilby et egnet tiltak når kommunen anmoder om dette. For eksempel vil begjæring om tiltak, jf. barnevernsloven § 6-2, forutsette at Bufetat har funnet frem til en egnet institusjonsplass før saken behandles i nemnda. Kravet som er foreslått ovenfor om at Bufetat skal legge fram et tiltak snarest og hvis mulig innen en uke før saken skal behandles i nemnda, gjelder uavhengig av hvilken prosessform saken skal behandles etter. Departementet foreslår å presisere dette i forskriften § 7.

I den grad det i løpet av samtaleprosessen kommer opp alternative løsninger som forutsetter bruk av andre statlige tiltak enn det som Bufetat allerede har tilbudt, oppstår særlige spørsmål. Dersom det opprinnelige tilbudet ikke er aktuelt å benytte, har Bufetat plikt til å finne et nytt alternativ. Det er nødvendig å involvere Bufetat i god tid, for å gi Bufetat mulighet til å fremskaffe alternative, egnede tiltak.

Bufetats bistandsplikt innebærer imidlertid ikke en plikt til å tilby flere tiltak samtidig. Bufetats betalingsansvar gjelder for øvrig bare tilbud som Bufetat har gitt i den enkelte saken, jf.

nærmere omtale i kap. 4.6 nedenfor. Det er derfor Bufetat som må avgjøre om det er aktuelt i en sak å tilby flere alternativer samtidig. Dette gjelder uansett om det alternative tiltaket skal benyttes i en midlertidig ordning eller som ledd i en avtale som innebærer at begjæringen om tvangsvedtak trekkes.

Departementet viser til at behovet for å reservere plassen må vurderes av Bufetat. Dersom en midlertidig ordning i en sak etter § 6-2 går ut på å prøve ut hjelpetiltak i hjemmet som alternativ til institusjonsplass, bør Bufetat foreta en konkret vurdering av om det er nødvendig å reservere institusjonsplassen under den midlertidige ordningen. Kommunens betalingsansvar oppstår imidlertid ikke før det er avklart at plassen vil bli benyttet og barnet er skrevet inn på institusjonen, se nærmere omtale i punkt.4.5.1 nedenfor.

Departementet har foreslått å presisere i forskriften om samtaleprosess § 13 at det ikke kan inngås avtale som krever bruk av statlige tiltak før det er avtalt med Bufetat at tiltakene kan tilbys og iverksettes innen rimelig tid. Departementet foreslår samtidig å ta inn i forskriften her at Bufetat ikke har plikt til å tilby flere tiltak samtidig. Dersom partene i en samtaleprosess vurderer alternative løsninger, skal dette avklares med Bufetat. Det vises til utkastet § 7.

4.3 Andre tjenester og tiltak

4.3.1 Innledning

Bufetat kan også tilby andre tjenester og tiltak. Dette er tiltak som Bufetat ikke har plikt til å tilby (ikke bistandsplikt). Enkelte av tiltakene kan imidlertid benyttes til å oppfylle Bufetats bistandsplikt for tiltak utenfor hjemmet. Tilbudet om utredning av omsorgssituasjonen til barn 0-6 år, kan videre gi viktige faglige grunnlag for utøvelsen av bistandsplikten. Her er det også forutsatt i forarbeidene at saksbehandlingsregler kan fastsettes i forskrift.²² Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskriften også gir bestemmelser om andre tjenester og tiltak.

4.3.2 Spesialiserte fosterhjem

Det følger av barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav c at Bufetat i særlige tilfeller kan tilby spesialiserte fosterhjem. Bufetat har ikke plikt til å tilby slike hjem, og departementet foreslår å presisere i forskriften § 8 at det er Bufetat som avgjør om kommunen skal få tilbud om et spesialisert fosterhjem.

Det fremgår av forarbeidene at Bufetats vurdering av om et slikt hjem skal tilbys, vil bestemmes etter et skjønn ut fra faglige vurderinger samt tilgjengelighet og kapasitetsmessige forhold. Det forutsettes at barnet må være i målgruppen for å bli tilbudt et slikt hjem. Bufetat har utviklet faglige retningslinjer for å beskrive målgruppen nærmere. Departementet foreslår ikke å forskriftsfeste disse kriteriene.

Departementet foreslår videre at forskriften utformes slik at det fremgår at spesialiserte fosterhjem kan tilbys når kommunen ber om bistand etter § 16-3 annet ledd. Selv om slike tiltak ofte tilbys til erstatning for institusjon, er det ikke et vilkår at kommunen har bedt om

²² Prop. 73 L (2016-2017)

institusjonsplass. Slik presisert i forskriften § 4, skal Bufetat informere kommunen dersom det er et tilgjengelig spesialisert fosterhjem som kan være aktuelt i den enkelte saken.

Det er kommunen som avgjør hvilken type tiltak barnet skal tilbys. Det er også kommunen som godkjenner fosterhjem til det enkelte barnet. Departementet foreslår derfor presisert at det er kommunen som avgjør om de vil ta imot et tilbud om spesialisert fosterhjem. Det er bare dersom kommunen godkjenner hjemmet til det enkelte barnet, at Bufetats tilbud om plass i spesialisert fosterhjem, oppfyller bistandsplikten i den konkrete saken.

Det vises til forskriftsutkastet § 8.

4.3.3 Spesialiserte hjelpetiltak

Bufetat kan tilby spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet, jf. barnevernsloven § 16-3 fjerde ledd bokstav c. Departementet foreslår å ta inn i forskriften at Bufetat kan vurdere å tilby spesialiserte hjelpetiltak både etter søknad fra kommunen, og som alternativ hvis kommunen ber om tiltak utenfor hjemmet. Det er imidlertid kommunen som avgjør om de ønsker å ta imot et spesialisert hjelpetiltak i stedet for et tiltak utenfor hjemmet. Det vises til forskriftsutkastet § 9.

4.3.4 Utredning av sped- og småbarnsfamilier

Bufetat kan tilby utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år, jf. barnevernsloven §16-3 fjerde ledd bokstav a. Slik utredning vil vanligvis inngå som en del av kommunens undersøkelse. Både Bufetats saksbehandling og utredningens varighet må derfor gjennomføres innenfor kommunes frister, jf. § 2-2 annet ledd. Departementet foreslår å stille krav om at Bufetat skal avgjøre søknaden innen ti dager etter at søknaden er mottatt.

Departementet foreslår videre å presisere i forskriften at Bufetat avgjør om tilbud om slik utredning skal gis, men også at Bufetat avgjør om utredningen skal gjennomføres i senter for foreldre og barn, poliklinisk eller som et hjemmebasert tilbud. Departementet foreslår videre å ta inn at avgjørelsen skal begrunnes og dokumenteres.

I § 16-3 fjerde ledd bokstav b fremgår at Bufetat kan tilby hjelpetiltak i etterkant av slik utredning. Slike hjelpetiltak skal i hovedsak være hjemmebaserte, men kan i særlige tilfeller være et forlenget opphold i senter for foreldre og barn. På samme måte som for spesialiserte hjelpetiltak, jf. forskriften § 9, foreslår departementet å ta inn i forskriften at Bufetat både avgjør om hjelpetiltak skal tilbys og hva slags hjelpetiltak det gjelder.

Det vises til forskriftsutkastet § 10.

4.3.5 Tverrfaglig helsekartlegging

Det følger av barnevernsloven § 16-3 fjerde ledd bokstav d at Bufetat kan tilby tverrfaglig helsekartlegging dersom barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda eller nemnda har truffet vedtak om plassering utenfor hjemmet etter § 5-1 eller § 6-2, eller ved vedtak om frivillig plassering etter § 3-2 eller 6-1. Det følger av ordlyden at Bufetat ikke har plikt til å tilby tverrfaglig helsekartlegging til barn i målgruppen. På bakgrunn av barnevernstjenestens anmodning om tverrfaglig helsekartlegging avgjør Bufetat om

tiltaket skal tilbys det enkelte barn eller ikke. Bufetat får dermed mulighet til å prioritere innenfor målgruppen, slik at tiltaket iverksettes overfor de barna med størst behov for en slik kartlegging. Det vises til at staten har bedre forutsetninger enn kommunen for å kunne prioritere innenfor den totale målgruppen på om lag 2000 barn.

Departementet bemerker at tiltaket er i en oppstartsfase og at det foreløpig kun er kapasitet til å kartlegge en mindre andel av målgruppen. Det fremgår av forarbeidene at Bufetats vurdering av om tverrfaglig helsekartlegging skal tilbys eller ikke vil bygge på faglige vurderinger og prioriteringer, samt tilgjengelighet og kapasitetsmessige forhold, jf. Prop. 222 L (2020-2021) kap. 10.3. For å bidra til mest mulig forutsigbar praksis skal det utvikles faglige retningslinjer for Bufetats skjønn, herunder prioriteringer innenfor målgruppen. I Prop 222 L (2020-2021) la departementet til grunn at Bufetats avgjørelse skal dokumenteres skriftlig og begrunnes uavhengig av om tilbud om helsekartlegging gis eller ikke. Videre fremgår det av forarbeidene at Bufetat raskt bør avklare anmodninger fra kommunen om tverrfaglig helsekartlegging. Departementet vurderte i forarbeidene at kommunens anmodning om helsekartlegging bør være vurdert i løpet av maksimalt 10 virkedager fra den er mottatt i Bufetat. Det ble vist til at en slik frist er sammenfallende med fristene innenfor spesialisthelsetjenesten og det ble uttalt at departementet vil vurdere å forskriftsfeste en slik tidsfrist. Departementet foreslår på bakgrunn av dette å ta inn i forskriften at det er Bufetat som avgjør om tverrfaglig helsekartlegging skal tilbys i det enkelte tilfelle. Videre foreslår departementet å forskriftsfeste at søknad om helsekartlegging skal avgjøres innen ti virkedager etter at søknad er mottatt, samt at avgjørelsen skal begrunnes og dokumenteres.

Det vises til forskriftsutkastet § 11.

4.4 Rammene for Bufetats økonomiske ansvar

4.4.1 Innledning

Barnevernsloven kapittel 16 omhandler statlige barnevernsmyndigheters oppgaver og ansvar. Barnevernsloven § 16-5 regulerer fordelingen av finansieringsansvaret mellom det kommunale barnevernet og det statlige barnevernet ved bruk av statlige tiltak etter barnevernsloven. Den økonomiske ansvarsfordelingen mellom stat og kommune følger i utgangspunktet oppgavefordelingen mellom stat og kommune. Det fremgår av barnevernsloven § 16-5 første ledd at Bufetat skal dekke utgiftene som overstiger egenandelen kommunen har plikt til å betale. Dette gjelder for barnevernsinstitusjon, spesialiserte fosterhjem etter § 16-3 annet ledd bokstav c, beredskapshjem etter § 16-3 annet ledd bokstav a, utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år etter § 16-3 fjerde ledd bokstav a og hjelpetiltak etter § 16-3 fjerde ledd bokstav b og c.

4.4.2 Når inntreffer Bufetats betalingsansvar

Det følger av § 16-5 første ledd tredje punktum at statens betalingsansvar gjelder for tiltak og tjenester som Barne-, ungdoms- og familieetaten tilbyr. Det ble i Prop. 133 L slått fast at Bufetats betalingsansvar først inntreffer i de tilfellene hvor Bufetat tilbyr kommunen tiltak i den konkrete sak. Dette gjelder både institusjonsplasseringer, spesialiserte fosterhjem, beredskapshjem, statlige hjelpetiltak og for omsorgsutredninger for barn mellom 0-6 år. I

Prop. 133 L fremgår det at Bufetats betalingsansvar gjelder kun for plasser som Bufetat har tilbudt i det enkelte tilfellet, enten ved å tilby institusjonsplassen til kommunen før saken fremmes for barneverns- og helsenemnda, eller ved etterfølgende forespørsler dersom nemnda ikke har godtatt den først fremlagte institusjonsplassen. Ved frivillige plasseringer på institusjon er det Bufetat som har det siste ordet overfor kommunen med hensyn til hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys. Dette innebærer at Bufetats betalingsansvar utløses av at Bufetat har samtykket til den konkrete plasseringen.

Bufetats betalingsansvar for opphold i spesialiserte fosterhjem forutsetter at Bufetat har besluttet å tilby et tilgjengelig spesialisert hjem til et barn i samsvar med kriteriene for målgruppen, og at kommunen tar imot tilbudet og godkjenner fosterhjemmet i det konkrete tilfellet.

Når det gjelder utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år og etterfølgende spesialiserte hjelpetiltak gjelder Bufetats betalingsansvar kun utredninger og etterfølgende hjelpetiltak som Bufetat tilbyr kommunen i det enkelte tilfelle. Dersom kommunen ikke ønsker utredning av omsorgssituasjonen, men likevel ønsker et spesialiserte hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn, ligger dette utenfor statens finansieringsansvar. Kommunen skal betale egenandel ved bruk av utrednings- og hjelpetiltak som Bufetat tilbyr i den enkelte sak. I tilfeller der Bufetat kommer til at kriteriene for statlig bistand ikke er oppfylt har Bufetat ikke finansieringsansvar for tilbudet, og kommunen kan kun benytte tiltak fra sentre for foreldre og barn og betale fullt ut for tiltaket selv.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at Bufetats økonomiske ansvar etter barnevernsloven § 16-5 første ledd gjelder tiltak som Bufetat har tilbudt kommunen i den enkelte saken. Det vises til forskriftsutkastet § 12 første ledd. Presiseringen er i samsvar med avklaringer i Prop. 133 L.

4.4.3 Bufetats betalingsansvar for beredskapshjem

Det følger av § 16-5 første ledd siste punktum at departementet kan avgrense varigheten av statens betalingsansvar for akutttiltak etter § 16-3 annet ledd bokstav a. Hjemmelen til å avgrense statens betalingsansvar for akutttiltak ble vedtatt ved behandlingen av Prop 73 L. Målet er at en avgrensning av Bufetats betalingsansvar for opphold i beredskapshjem skal gi kommunen insentiv til raskt å sette i gang arbeidet med å finne varige omsorgsløsninger for barnet. Selv om Bufetat har bistandsplikt for tiltak utenfor hjemmet, vil kommunens innsats påvirke hvor lang tid det tar før barnet tilbys en varig omsorgsløsning. En avgrensning i varigheten av statens betalingsansvar vil i tillegg bidra til effektiv utnyttelse av kapasiteten i beredskapshjemmene. Departementet la i sin vurdering særlig vekt på at akutttiltak ikke bør vare unødig lenge. Det er uheldig for barn og unge å være i en uavklart omsorgssituasjon over lang tid. I Prop 73 L viste departementet til at årsakene til at en akuttplassering blir langvarig kan være sammensatt, og både saksbehandlingstid i fylkesnemnda og domstolene og tilgangen på egnede tiltak vil påvirke varigheten av oppholdet. Departementet viste til at en avgrensning i statens betalingsansvar kan gi økt antall flyttinger for barn, fordi det oppstår risiko for at barnet blir flyttet før det foreligger en egnet omsorgsløsning. Risikoen vil imidlertid dempes ved at fristen er tilstrekkelig lang. I Prop. 73 uttalte departementet at fristen ikke burde være under 6 måneder. I 2021 var 28 prosent av oppholdsdagene i

beredskapshjem opphold over 3 måneder, men under 6 måneder. Ca. 25 prosent av oppholdene hadde en varighet på over 6 måneder. Departementet vurderte på denne bakgrunn at en tidsavgrensning på 12 måneder for statens betalingsansvar er rimelig, og gir liten risiko for flytting før det foreligger egnet omsorgsløsning for barnet.

Hjemmelen til å avgrense Bufetats betalingsansvar ble tatt i bruk i 2022. I Prop. 192 S (2020-2021) Kommuneproposisjonen 2022 fremgår det at «*Departementet legger opp til at hjemmelen tas i bruk fra 2022 og at tidsrommet for statlig medfinansiering begrenses til 12 måneder. Dette innebærer at kommunen må dekke kostnadene knyttet til beredskapshjemmet fra det tidspunktet barnet har bodd der i 12 måneder. Før dette tidspunktet vil kommunenes egenandel dekke om lag 80 prosent av kostnadene. Departementet vil vurdere å justere på lengden på perioden med statlig medfinansiering i lys av evalueringen av reformen*» Dette ble også omtalt i departementets Prop. 1 S (2020-2021) for budsjettåret 2022, der det fremgår at hjemmelen til å avgrense Bufetats betalingsansvar for plasseringer i beredskapshjem tas i bruk fra og med 1. januar 2022, og at tidsrommet for statlig medfinansiering avgrenses til 12 måneder for disse plasseringene.

Departementet foreslår etter dette å forskriftsfeste at Bufetats betalingsansvar for akuttiltak i beredskapshjem bortfaller etter 12 måneder, jf. § 12 annet ledd. Formålet med forskriftsfesting er gi stat og kommune forutsigbarhet om de økonomiske rammene for bruk av beredskapshjem. Dette innebærer at kommunen selv må dekke alle utgifter til beredskapshjemmet etter 12 måneder.

4.4.4 Bruk av institusjonsplass som følger av annet lovverk

Det følger av barnevernsloven 15-3 annet ledd første punktum at barnevernstjenesten har ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd. Det fremgår av Prop 133 L (2020-2021) at bestemmelsen innebærer at vilkårene for å iverksette tiltak etter barnevernsloven ikke omfatter barn med et hjelpebehov som følger av andre årsaker enn barnets omsorgssituasjon eller atferdsproblemer. Eksempelvis gir nedsatt funksjonsevne hos et barn eller en spiseforstyrrelse ikke i seg selv grunnlag for å iverksette tiltak etter barnevernsloven. Tiltak og tjenester for å avhjelpe somatisk eller psykisk helsebehov- skal først og fremst ivaretas av andre tjenester enn barnevernstjenesten. Særlige funksjonsnedsettelse omfatter også psykisk utviklingshemming og autismespekterforstyrrelser.

Barnets funksjonsnedsettelse gir i seg selv ikke grunnlag for å iverksette tiltak etter barnevernsloven, eller for å plassere barn utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernsloven. Plassering utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernsloven krever at vilkårene for slik plassering er oppfylt. At barnet på grunn av en fysisk eller psykisk funksjonsnedsettelse har større omsorgsbehov enn foreldre med alminnelig god omsorgsevne er i stand til å ivareta, er ikke tilstrekkelig til plassering utenfor hjemmet etter barnevernlovens regler. Det kan imidlertid være tilfeller hvor vilkårene for alvorlig omsorgssvikt etter barnevernsloven § 5-1 er oppfylt, samtidig som barnet har en funksjonsnedsettelse. I slike tilfeller åpner barnevernsloven for at nemnda kan fatte vedtak etter barnevernsloven, men velge plasseringssted etter annet lovverk, jf. barnevernsloven § 5-3. Det kan for eksempel være boliger med heldøgns omsorgstjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven eller

behandling i døgninstitusjon innen psykisk helsevern, jf. Ot. prp. nr. 44 (1991-1992 s. 45. Lovverket åpner ikke for å velge institusjonsplass etter annet lovverk i tilfeller hvor det er fattet vedtak om atferdsplassering etter barnevernsloven.

Institusjonstiltak etter annet lovverk, jf. barnevernsloven § 5-3, kan iverksettes dersom barnets funksjonsnedsettelse innebærer at barnets behov ikke kan ivaretas i et spesialisert fosterhjem eller i en barnevernsinstitusjon. Ved plassering etter barnevernsloven § 5-3 reguleres ikke institusjonsoppholdet av barnevernsloven, men av den loven institusjonstiltaket er hjemlet i. Dette gjelder også finansieringen av oppholdet. Dersom barnevernstjenesten vurderer at det er aktuelt med plassering i en institusjon som ikke er hjemlet i barnevernsloven må de kontakte tjenesten som tilbyr aktuell institusjon. I dialogen mellom tjenestene må det avklares nærmere om institusjon etter annet lovverk er det riktige tiltaket for barnet og hvilket tidsperspektiv oppholdet skal ha. Det er viktig at tjenestene har etablert et samarbeid før saken sendes til barnevern- og helsenemnda. Det vises til at barnevernstjenesten skal samarbeide med andre offentlige instanser og andre tjenesteytere dersom samarbeid er nødvendig for å gi barnet et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, jf. barnevernsloven § 15-9 første ledd. Øvrige velferdstjenester har en likelydende samarbeidsplikt.

Barnevern- og helsenemnda kan ikke overprøve en eventuell nektelse av inntak i institusjonen fra den faglige ansvarliges side. Eventuell plassering i institusjon etter annet lovverk må derfor være avklart med den aktuelle tjenesten på forhånd. I brev av 15. desember 2012 uttalte Helse- og omsorgsdepartementet at den aktuelle institusjon beholder sin rett til å nekte plassering selv om nemnda har vedtatt plassering i institusjon etter helselovverket med hjemmel i barnevernsloven. Det samme må også gjelde hvor vedtaket om plassering er truffet av den kommunale barnevernstjenesten.

Det følger forutsetningsvis av barnevernsloven §16-5 første ledd at Bufetats økonomiske ansvar etter barnevernsloven kun gjelder barnevernstiltak som loven legger til Bufetat. Bufetat har ikke plikt til å dekke utgifter til tiltak når hjemmelen for tiltaket følger av annet lovverk.

Departementet foreslår på bakgrunn av det ovennevnte å ta inn i forskriften at Bufetat ikke har betalingsansvar for institusjonsplass ved vedtak etter barnevernsloven § 5-3 første ledd annet punktum. Det vises til forskriftsutkastet § 12 tredje ledd.

4.4.5 Forsterkningstiltak og særskilt tilrettelegging

4.4.5.1 Innledning

Det følger av barnevernsloven § 15-3 tredje ledd annet punktum at barnevernstjenestens ansvar er avgrenset til å omfatte tiltak rettet mot barnets omsorgssituasjon eller barnets atferd. Bestemmelsen retter seg mot den kommunale barnevernstjenesten. Den samme avgrensningen gjelder imidlertid også for statlig barneverns ansvarsområde. Dette følger av ansvarsdelingen mellom Bufetat og barnevernstjenesten, og lovens system for øvrig. Det er barnevernstjenesten som vurderer om barnet har behov for tiltak fra barnevernet, og som eventuelt ber Bufetat om bistand ved plassering utenfor hjemmet, jf. barnevernsloven §16-3

annet ledd. Det følger av forarbeidene til barnevernsloven (Prop. 133 L (2020-2021)) at avgrensningen innebærer at formålet med tiltaket må være å avhjelpe behov knyttet til barnets omsorgssituasjon eller barnets atferd. I noen tilfeller vil det være andre tjenester som har riktig kompetanse og riktig tiltak for barnet, og dermed også ansvaret for å iverksette tiltak. For eksempel kan selvskading og spiseforstyrrelser i enkelte tilfeller være et symptom på omsorgssvikt. Selv om barnevernstjenesten har ansvar for å gi hjelp som er nødvendig på grunn av omsorgssituasjonen, er det andre tjenester som må sørge for behandling av selvskading og spiseforstyrrelse. Denne typen atferd er det helsetjenesten som har nødvendig og riktig kompetanse til å håndtere. Videre vil barn og unge som utsettes for omsorgssvikt ofte ha behov for ulike typer tiltak som hører inn under andre tjenesters ansvarsområde, og som har kompetanse til å tilby riktig hjelp. Barn som bor i fosterhjem eller på barnevernsinstitusjon kan ha behov som stat eller kommune har plikt til å dekke etter andre lovverk enn barnevernsloven. Dette kan for eksempel være helsehjelp, PPT, sosialhjelp mv.

4.4.5.2 Ansvar for kostnader til forsterkning og tilrettelegging i Bufetats tiltak

I noen tilfeller har barn som bor i barnevernsinstitusjon, spesialisert fosterhjem eller beredskapshjem funksjonsnedsettelse, somatisk sykdom eller psykisk sykdom som krever forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i fosterhjemmet eller institusjonstilbudet. Dette kan eksempelvis være ekstra bemanning i institusjonstilbudet. I fosterhjem kan det dreie seg om ekstra veiledning overfor fosterforeldrene, frikjøp utover det som anses som normalt²³ for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem eller avlastning for fosterforeldrene. Bufetat har ansvar for innholdet i det konkrete institusjonstilbudet, beredskapshjemmet eller det spesialiserte fosterhjemmet barnet bor i. Ivaretagelsen av barnet i det daglige, innebærer at Bufetat må tilrettelegge og tilpasse oppholdet slik at barnets behov blir ivaretatt. Bufetat kan ikke unnlate å iverksette forsterkningstiltak som de mener er nødvendige for å kunne gi barnet et forsvarlig tilbud, se nærmere omtale i punkt 4.4.5.3. Plikten til å iverksette nødvendige forsterkninger eller tilrettelegging i tilbudet innebærer imidlertid ikke at Bufetat alltid skal dekke kostnadene til slik forsterkning eller tilrettelegging.

Det følger av gjeldende rett at Bufetat ikke skal dekke kostnader til forsterkningstiltak dersom grunnlaget for slik forsterkning er barnets funksjonsnedsettelse. Et eksempel på en slik tjeneste er brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Personer med foreldreansvar for hjemmeboende barn under 18 år med nedsatt funksjonsevne kan ha rett til å få avlastningstiltak organisert som BPA, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 a. Det fremgår også av betalingsrundskrivet at det er kommunen som skal dekke «*Utgifter til ekstra bemanning eller særlige tiltak forbundet med eventuell funksjonshemming*». Ved vurderingen av hvilken instans som har ansvaret for å dekke kostnadene til forsterkningstiltak, er det derfor avgjørende om forsterkningstiltaket skal avhjelpe et helserelatert behov eller ikke.

Betalingsrundskrivet fremholder imidlertid også et prinsipp om at *årsaken* til barnets fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse er avgjørende for om statlig barnevern har ansvar for å dekke kostnadene til forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i institusjonstilbudet. Det fremgår av betalingsrundskrivet at Bufetat skal dekke utgiftene til forsterkningstiltak dersom

²³ I et spesialisert fosterhjem blir en av de voksne engasjert av Bufetat som lønnet omsorgsperson på heltid.

omsorgssvikt er den *dominerende årsaken* til barnets fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse. Etter departementets vurdering innebærer denne setningen at barnevernet har påtatt seg et større økonomisk ansvar enn det som følger av dagens lovverk. En vurdering som knytter seg til *hvorfor* barnet har en sykdom eller funksjonsnedsettelse, jf. betalingsrundskrivet, har etter departementets vurdering ikke forankring i det øvrige regelverket, eksempelvis barnevernsloven, helse- og omsorgstjenesteloven, psykisk helsevernloven eller pasient- og brukerettighetsloven.

Prinsippet om at det er årsaken til barnets fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse som avgjør hvilken tjeneste som skal dekke kostnaden til forsterkningstiltak rettet mot funksjonsnedsettelsen, er ikke i tråd med ansvarsdelingen som følger av de ulike tjenestenes mandat, ansvar og regelverk. Dette er heller ikke tråd med barnevernsloven § 15-3 tredje ledd annet punktum som slår fast at barnevernstjenestens ansvar er avgrenset til å omfatte tiltak rettet mot barnets omsorgssituasjon eller barnets atferd. Hva som er årsaken til barnets fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse, er etter departementets vurdering ikke relevant for vurderingen av hvilken tjeneste som har ansvar for å dekke kostnadene til tiltak som skal avhjelpe behov knyttet til funksjonsnedsettelsen. Videre viser praksis fra Barnevernstjenestens tvisteløsningsnemnd (BTN) at det ofte er krevende å avgjøre hva som er den *dominerende årsaken* til barnets funksjonsnedsettelse. I mange tilfeller er årsaksforholdene sammensatte, og det er ikke mulig å avgjøre hva som er den dominerende årsaken til barnets fysiske eller psykiske funksjonsnedsettelse.

Utgifter til forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i institusjon, spesialiserte fosterhjem eller beredskapshjem som grunnngis i barnets somatiske sykdom, psykisk sykdom eller funksjonsnedsettelse skal dekkes av stat eller kommune som har ansvaret for å gi hjelp eller iverksette tiltak rettet mot somatisk sykdom, psykisk sykdom eller funksjonsnedsettelse etter annet lovverk. Aktuelle lovverk kan for eksempel være helse- og omsorgstjenesteloven eller lov om psykisk helsevern. Det kan eksempelvis være barn som bor i et statlig barnevernstiltak som har en diagnose innenfor autismespekteret, en ADHD-diagnose eller en spiseforstyrrelse. Dersom barn med psykisk sykdom, somatisk sykdom eller funksjonsnedsettelse bor i et statlig barnevernstiltak og funksjonsnedsettelsen eller sykdommen innebærer at det må settes inn forsterkningstiltak eller særlig tilrettelegging i tiltaket, følger det av dagens ansvarsdeling mellom tjenestene at det ikke er statlig barnevern som skal dekke utgiftene som knytter seg til barnets funksjonsnedsettelse eller sykdom.

Departementet vurderer at det i stedet er hensiktsmessig med en negativ avgrensning av helsetjenestens betalingsansvar, slik at Bufetat har ansvar for å dekke kostnader til forsterkning og tilrettelegging som ikke knytter seg til helse, herunder funksjonsnedsettelse, somatisk eller psykisk sykdom. Hvis det dreier seg om en atferdsplassering på barnevernsinstitusjon er det naturlig at statlig barnevern er ansvarlig for å dekke kostnader til forsterkningstiltak og tilrettelegging som knytter seg til atferden som var grunnlaget for at barnet ble plassert på institusjon, herunder rus og kriminalitet, jf. barnevernsloven §§ 6-1 og 6-2.

Departementet vurderer at det fortsatt kan oppstå uenighet om betalingsansvar mellom Bufetat og kommunen. Det kan eksempelvis oppstå uenighet om det er behov for å

iverksette forsterkningstiltak, eller om behovet for forsterkningstiltak eller tilrettelegging er grunnlagt i barnets helseutfordringer eller andre forhold. Dersom kommunen og Bufetat ikke blir enige om behovet for forsterkningstiltak eller tilrettelegging er grunnlagt i barnets helseutfordringer (sykdom eller funksjonsnedsettelse) kan saken bringes inn for Barnevernets tvisteløsningsnemnd (BTN). Det følger av BTN sitt mandat at uenighet om statens betalingsansvar etter barnevernsloven og kommunens betalingsansvar etter andre lover kan bringes inn for BTN. BTN gir rådgivende uttalelser og bruk av BTN krever samtykke fra partene.

Departementet foreslår på bakgrunn av det ovennevnte å forskriftsfeste at Bufetats betalingsansvar ikke omfatter utgifter til forsterkningstiltak eller tilrettelegging dersom det er grunnlagt i behov som skal ivaretas av andre tjenester, herunder barnets funksjonsnedsettelse eller sykdom. Det vises til utkast til forskrift § 12 fjerde ledd første punktum.

4.4.5.3 Bufetat plikter å iverksette nødvendig forsterkning og tilrettelegging i tiltaket

Ved plassering i barnevernsinstitusjon, beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem har omsorgskommunen oppfølgingsansvaret for barnet, jf. barnevernsloven kapittel 8. I mange tilfeller har omsorgskommunen også overtatt omsorgsansvaret for barnet. Ved omsorgsovertakelse utøver institusjonen eller fosterforeldrene den daglige omsorgen på vegne av barnevernstjenesten jf. barnevernsloven § 5-4.

Det følger av barnevernsloven § 10-1 at barneverninstitusjonen skal gi barn som oppholder seg på institusjonen forsvarlig omsorg og barnevernsfaglig behandling. Plikten til å gi forsvarlig omsorg og barnevernsfaglig behandling på institusjon innebærer etter departementets syn at Bufetat må iverksette nødvendige forsterkninger eller tilrettelegging av institusjonstilbudet, uavhengig av hva som er årsaken til behovet for forsterkning eller tilrettelegging. Plikten til å iverksette nødvendige forsterkninger eller tilrettelegging i tilbudet innebærer imidlertid ikke at Bufetat alltid skal dekke kostandene til forsterkning eller tilrettelegging, jf. punkt 4.4.5.2.

Beredskapshjem er et hjem som kan ta imot barn og unge på kort varsel når en akutt situasjon oppstår. Bufetat har plikt til å bistå kommunen med å finne et eget beredskapshjem når kommunen ber om dette. Spesialiserte fosterhjem skal gi barn og unge med særlige behov god omsorg, endring- og utviklingsmuligheter. I mange tilfeller vil spesialiserte fosterhjem være et alternativ til opphold på institusjon for barn som av ulike årsaker heller bør bo i en familiesituasjon. Bufetat har ikke bistandsplikt for spesialiserte fosterhjem, men kan tilby slike hjem dersom barnet eller ungdommen er i målgruppen for et slikt tilbud og det er kapasitet i tiltaket. Bufetat har betalingsansvar for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem de tilbyr til kommunen. Kommunen betaler en fastsatt egenandel til Bufetat for tiltaket. Barn i spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem skal få forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, jf. barnevernsloven § 9-2. Det er kommunen som har ansvar for å følge opp barnet, både i beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem. Bufetat har ansvaret for oppfølgingen av beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem, jf. barnevernsloven § 9-6 annet ledd annet punktum. Spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem er et statlig tiltak, og fosterhjemmene har egen kontrakt med Bufetat om

rammene for oppdraget. Rammene for oppdraget og Bufetats oppfølgingsansvar for fosterhjemmet henger nært sammen med innretningen av beredskapshjemmet eller det spesialiserte fosterhjemmet, herunder hvilken veiledning fosterforeldrene mottar, i hvilken grad de er frikjøpt fra arbeid og i hvilken grad det er behov for avlastning. Spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem mottar i tillegg til grunnopplæring, spesialtilpasset opplæring for oppgaven før og underveis i en plassering. Spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem følges opp tett, og mottar systematisk veiledning og opplæring fra egne konsulenter i Bufetat. Omsorgskommunen har ansvar for å velge og godkjenne fosterhjemmet til det enkelte barnet, jf. barnevernsloven § 9-5. I tillegg er det omsorgskommunen som har oppfølgingsansvaret for det barnet som bor i fosterhjemmet. Bufetat har på sin side ansvar for innholdet i tilbudet, gjennom kontrakt og oppfølging av hjemmet. Oppfølging og veiledning av fosterfamilien skal skje i tett samarbeid med omsorgskommunen.

God samhandling mellom Bufetat og kommunen er en forutsetning for å kunne gi barna riktig hjelp. Uklarhet og uenighet om ansvarsforhold skaper utfordringer for samhandlingen. Det er barnevernstjenesten som har ansvaret for å undersøke barnets situasjon og behov som grunnlag for blant annet vedtak om plassering utenfor hjemmet. Når omsorgskommunen ber Bufetat om bistand til å finne et egnet tiltak til barn som ikke kan bo i hjemmet er det viktig at omsorgskommunen opplyser Bufetat om barnet har funksjonsnedsettelse, somatisk sykdom eller psykisk sykdom, slik at Bufetat har gode forutsetninger for å finne et egnet tiltak for barnet. Videre er det viktig at Bufetat og omsorgskommunen så tidlig som mulig avklarer hvorvidt barnets sykdom eller funksjonsnedsettelse kan tilsi behov for forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i institusjon eller fosterhjem. Det vises til at departementet i forskriftsutkastet § 4 har foreslått å fastsette en generell bestemmelse om Bufetats utøvelse av bistandsplikten. I forslag til § 4 annet ledd fremgår det at Bufetat ved utøvelse av bistandsplikten skal legge kommunens informasjon om barnets og familiens behov til grunn, herunder om barnet har behov for forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging. Dette omtales nærmere i punkt 4.2.

Departementet viser videre til at Bufetat kan tilby tverrfaglig helsekartlegging dersom barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda, nemnda har truffet vedtak om omsorgsovertakelse eller atferdsplassering, eller barnevernstjenesten har truffet vedtak om frivillig plassering utenfor hjemmet. Tverrfaglig helsekartlegging skal bidra til å identifisere hjelpe- og helsebehov hos barn som flyttes ut av hjemmet. Formålet med tverrfaglig helsekartlegging er å skaffe barnevernet tilstrekkelig informasjon om barnet. Tilstrekkelig informasjon om barnets hjelpe- og helsebehov vil bidra til mer treffsikker hjelp og oppfølging av barn som skal flyttes ut av hjemmet. Dersom barnevernstjenestens undersøkelse eller tverrfaglige helsekartlegging avdekker at barnet har en funksjonsnedsettelse, somatisk sykdom eller psykisk sykdom som krever forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i Bufetats tiltak, bør Bufetat og kommunen opprette dialog om hvilke forsterkningstiltak som bør iverksettes og dekning av kostnader.

Det kan også oppstå tilfeller hvor Bufetat underveis i barnets opphold i institusjon, beredskapshjem eller spesialisert fosterhjem vurderer at barnets sykdom eller funksjonsnedsettelse tilsier at det er behov for å iverksette forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i det statlige tilbudet. Departementet viser i denne sammenheng til at det følger

av barnevernsloven § 10-18 at barnevernsinstitusjonen kan kartlegge barnets behov under opphold på institusjonen for å tilpasse tilbudet til det enkelte barn. Barnevernsinstitusjoner skal gi barnet et forsvarlig tilbud og skal ivareta omsorgen for barnet under hele oppholdet. Ivaretakelsen av barnet i det daglige innebærer at institusjonen må tilrettelegge og tilpasse oppholdet slik at barnets behov blir ivaretatt. Kartlegging av barnet under oppholdet på institusjonen kan være nødvendig for å ivareta det enkelte barnet på best mulig måte. Kartleggingen kan foretas på ulike tidspunkter i et institusjonsforløp. Det kan være aktuelt å benytte kartlegging ved innflytting, i løpet av plasseringen og før utskriving. Dersom institusjonen etter kartleggingen finner at barnet ikke får et tilbud som ivaretar barnets behov, må innholdet i tilbudet justeres så langt det lar seg gjøre innenfor plasseringsgrunnlaget, behandlingsopplegget og målgruppen for institusjonen. Dette vil bidra til at det enkelte barn får god og forsvarlig omsorg og behandling, og kan forhindre at barnet må flytte og dermed sikre barnet kontinuitet og stabilitet.

Dersom institusjonens kartlegging avdekker at barnet har behov for tiltak eller tjenester fra andre enn barnevernet må barnevernstjenesten orienteres. Barnevernstjenesten skal i slike tilfeller være en pådriver overfor andre tjenester, slik at barnet får de tjenestene som er nødvendige for at barnet skal få et riktig, helhetlig og koordinert tilbud. Dersom barnevernstjenesten vurderer at barnet kan ha behov for helsehjelp skal barnevernstjenesten be aktuell helsetjeneste om slik helsehjelp. Barnevernstjenestens ansvar er imidlertid begrenset til å formidle kontakt med helsetjenesten og være en aktiv pådriver for at barnet får den helsehjelpen barnet har rett på. Barnevernsinstitusjonene har plikt til å sørge for at barnets rett til medisinsk tilsyn og behandling ivaretas, og skal ha rutiner som sikrer dette, jf. forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barnevernsinstitusjoner § 7. Det vil likevel være helsetjenesten som vurderer om barnet har rett til helsehjelp og eventuell hvilken hjelp som skal iverksettes overfor barnet.

Det finansielle ansvarsprinsippet innebærer at den som iverksetter tiltaket, også har ansvaret for å dekke utgiftene. I tilfeller hvor barnets sykdom eller funksjonsnedsettelse gjør det nødvendig for Bufetat å iverksette forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging i det statlige tilbudet er det likevel ikke Bufetat som skal dekke kostandene til slik forsterkning eller særskilt tilrettelegging. Dersom årsaken til forsterkning eller særskilt tilrettelegging er grunnlagt i barnets atferd, jf. barnevernsloven §§ 6-1 og 6-2 eller omsorgssvikten barnet har vært utsatt for, er det imidlertid Bufetat som skal dekke kostandene. Departementet viser til at Bufetat har ansvar for innholdet i det konkrete institusjonstilbudet, beredskapshjemmet eller det spesialiserte fosterhjemmet barnet bor i. Ivaretakelsen av barnet i det daglige, innebærer at Bufetat må tilrettelegge og tilpasse oppholdet slik at barnets behov blir ivaretatt. Bufetat kan ikke unnlate å iverksette forsterkningstiltak som de mener er nødvendige for å kunne gi barnet et forsvarlig tilbud. Bufetats betalingsansvar omfatter imidlertid ikke utgifter til forsterkningstiltak eller tilrettelegging dersom det er grunnlagt i behov som skal ivaretas av andre tjenester, herunder barnets funksjonsnedsettelse eller sykdom.

4.4.5.4 Plikt til å varsle kommunen om behov for forsterkning og tilrettelegging

Dersom Bufetat ved inntak eller underveis i barnets opphold på institusjon, beredskapshjem eller i spesialisert fosterhjem vurderer at det er behov for forsterkningstiltak eller særskilt tilrettelegging, eksempelvis grunnet barnets helse mener departementet at Bufetat så snart

som mulig må kontakte kommunen for å avklare behovet for forsterkning eller tilrettelegging nærmere, samt dekning av utgiftene til eventuell forsterkning og tilrettelegging. Bufetat kan imidlertid ikke unnlate å iverksette forsterkningstiltak som de mener er nødvendige for å kunne gi barnet et forsvarlig tilbud. Dette vil bidra til at det enkelte barn får god og forsvarlig omsorg og kan forhindre at barnet må flytte og dermed sikre barnet kontinuitet og stabilitet. Departementet foreslår derfor å forskriftsfeste at Bufetat skal varsle kommunen så snart som mulig, dersom de vurderer at det er behov for forsterkningstiltak eller tilrettelegging i det statlige tiltaket, som Bufetat ikke plikter å dekke utgiftene til, se forskriftsutkast § 12 fjerde ledd annet punktum.

Det vises for øvrig til forskriftsutkastet § 4 annet ledd, hvor det foreslås at Bufetat ved utøvelsen av sin bistandsplikt skal legge kommunens informasjon om barnets og families behov til grunn, herunder om barnet har behov for forsterkningstiltak eller annen særskilt tilrettelegging.

4.4.6 Oppholdsutgifter på institusjon

Det følger av barnevernsloven § 16-5 første ledd at Bufetat skal dekke den delen av utgiftene til barnevernsinstitusjoner som overstiger den andelen av utgiftene som kommunen plikter å betale etter § 16-5 tredje ledd.

Dagens forskrift om egenbetaling slår fast at kommunens egenbetaling delvis skal dekke statens oppholdsutgifter ved plassering i institusjon, jf. § 3. Videre utdypes det i bestemmelsen at oppholdsutgiftene omfatter kost, losji, klær lommepenger, feriekostnader, ferieturer, hjemreiser og lignende. Departementet vurderer at en utdyping av hva oppholdsutgiftene omfatter bør fremgå i forskriftens del IV som omhandler rammene for Bufetats økonomiske ansvar, se nærmere omtale under punkt 4.5.1

Kommunen skal betale en egenandel til Bufetat for barn som bor på institusjon. Satser for egenbetalingen fastsettes av departementet, jf. barnevernsloven 16-5 tredje ledd. Etter dagens praksis dekker kommunen også såkalte engangsutgifter og ekstrautgifter knyttet til plassering av barn på institusjon. Dette er utgifter som anses å falle utenfor Bufetats betalingsansvar for institusjonstilbudet, jf. § 16-5. Praksisen er i tråd med dagens betalingsrundskriv.

Om kommunens engangsutgifter fremgår det i betalingsrundskrivet at *«Kommunen skal i samarbeid med institusjonen sørge for at barnet ved plassering medbringer tilfredsstillende klær og utstyr for sommer- og vinterbruk, og skal dekke utgiftene i forbindelse med dette. Eventuelt kan kommunen stille midler til rådighet slik at institusjonen kan forestå nødvendige innkjøp i løpet av det første året.»*

Om kommunens ekstrautgifter fremgår det i betalingsrundskrivet at *«I tillegg til kommunens plikt til å betale en andel av oppholdsutgiftene, skal kommunen dekke ekstrautgifter som gjelder den enkelte beboer når utgiftene ikke knytter seg til tiltak som er en del av institusjonstilbudet. Kommunen skal bl.a. dekke:*

- *Større utlegg til behandling og lignende som ikke dekkes av folketrygden*
- *Tannbehandling som ikke dekkes av folketrygden*

- *Utgifter til ekstra bemanning eller særlige tiltak forbundet med eventuell funksjonshemming*
- *Utgifter til konfirmasjon eller tilsvarende handlinger*
- *Barnehageutgifter hvis det er bestemt av barneverntjenesten at barnet skal gå i barnehage*
- *Nødvendig skyss til skole/barnehage når barnet har behov for å opprettholde kontakt med sitt opprinnelige nærmiljø. Dette gjelder ikke når skyssen dekkes av fylkeskommunen i henhold til opplæringslovens bestemmelser*
- *Innkjøp av større personlig utstyr til bruk i forbindelse med sports- eller fritidsaktiviteter som sykkel, ski og lignende*
- *Utgifter til støttekontakt, besøkshjem og lignende som ikke er å anse som en del av gjennomføringen av institusjonsoppholdet, som for eksempel når tiltakene etableres etter vedtak/anbefaling av barneverntjenesten som ledd i tilbakeføringen til hjemmet*
- *Spesielle utgifter i forbindelse med omplassering eller utskrivning»*

Departementet foreslår at en nærmere utdyping av hvilke utgifter som omfattes av Bufetats betalingsansvar for institusjonsplasseringer, fortsatt bør fremgå i forskrift. Dette for å redusere usikkerhet om hvem som har betalingsansvar for hva, og dermed i størst mulig grad å forhindre konflikt mellom Bufetat og kommunen om utgiftsdekning. Departementet legger til grunn at barnets oppholdsutgifter inngår som en del av Bufetats betalingsansvar jf. § 16-5 første ledd. Engangsutgifter eller ekstrautgifter faller imidlertid utenfor. Dette inngår i kommunens omsorgs- og oppfølgingsansvar. Departementet foreslår derfor at det tas inn i forskriften at Bufetat dekker oppholdsutgifter, men ikke engangsutgifter, ekstrautgifter og utskrivingsutgifter. Presiseringene er i tråd med dagens praksis og føringer i dagens betalingsrundskriv. Hvilke utgifter som defineres som henholdsvis engangs- og ekstrautgifter vil fortsatt fremgå av betalingsrundskrivet.

Departementet vurderer videre at det er behov for å presisere ansvar for å dekke utgifter til digitale verktøy i form av mobiltelefon, egen pc og løpende abonnementsutgifter til digitale verktøy når barn bor på institusjon.

I dagens forskrift om Bufetats rett til å kreve egenbetaling fra kommunen for opphold på institusjon, fremgår det at Bufetats oppholdsutgifter for institusjon omfatter «...kost, losji, klær, lommepenger, feriekostander, ferieturer, hjemreiser og lignende.», jf. forskriftens § 3. Det kan argumenteres for at digitale verktøy som mobiltelefon og PC er et nødvendighetsgode i barnets hverdag, og derfor bør inngå i statens oppholdsutgifter. Det følger av betalingsrundskrivet at Bufetat skal dekke utgifter knyttet til det å gi barnet «forsvarlig omsorg og behandling». Videre fremgår det av betalingsrundskrivet at kommunen skal «dekke ekstrautgifter som gjelder den enkelte beboer når utgiftene ikke knytter seg til tiltak som er en del av institusjonstilbudet». Departementet vurderer at barnets tilgang på digitale verktøy, som mobiltelefon og egen pc, i mindre grad knytter seg til tiltak som er en del av barnets institusjonstilbud, og at det derfor kan argumenteres for at digitale verktøy i større grad er knyttet til det helhetlige oppfølgings og ev. omsorgsansvaret kommunene har for barnet. Kommunen er tillagt omsorgs- og/eller oppfølgingsansvar for barn som bor på institusjon, og departementet vurderer at kommunen dermed er nærmest til å vurdere barnets behov for digitale verktøy. Det finansielle ansvarsprinsipp innebærer at det

forvaltningsnivået som er tillagt ansvar og beslutningsmyndighet for en oppgave, også har ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen. Det kan på denne bakgrunn argumenteres for at kommunen bør ha ansvaret for å dekke utgifter til innkjøp av digitale verktøy som egen pc og mobiltelefon. Videre kan kjøp av mobiltelefon og egen pc til barnet ses på som en investering som kan sammenliknes med «*Innkjøp av større personlig utstyr til bruk i forbindelse med sports- eller fritidsaktiviteter som sykkel, ski og lignende*», jf. listen over ekstraavgifter kommunen skal dekke i tråd med dagens praksis og betalingsrundskrivet.

Dagens praksis på fosterhjemfeltet er at fosterhjemmet dekker løpende utgifter til bruk av digitale verktøy, som for eksempel abonnement og administrasjon, mens kommunen dekker innkjøp av digitale verktøy til barnet. Dette er i tråd med betalingsrundskrivet, hvor det fremgår at datautstyr er en ekstraavgift kommunen skal dekke. Bakgrunnen for denne kostnadsdelingen mellom kommunen og fosterhjemmet er at bruken av digitale verktøy faller inn under fosterforeldrenes daglige omsorg og oppdragelse av barnet. Det kan argumenteres for at det bør være lik praksis for utgiftsdekning ved opphold i institusjon som ved opphold i fosterhjem, slik at kommunen har ansvar for å dekke utgifter til innkjøp av egen mobil og pc, mens institusjonen dekker løpende bruksutgifter knyttet til digitale verktøy. Et argument mot en slik deling er at institusjonsoppholdene i mange tilfeller er relativt korte og at flere barn opplever tilfeller med utilsiktede flyttinger, samtidig som digitale verktøy ofte vil gi mer varige administrative oppgaver som håndtering av abonnementer. Ved frivillige institusjonsopphold eller opphold på atferdsinstitusjon vil det også kreves samtykke fra foreldrene for å opprette mobilabonnement eller liknende. Det kan etter departementets vurdering være naturlig at det er kommunen som står for administrasjonen knyttet til digitale verktøy, ettersom det er kommunen som har omsorgs- og/eller oppfølgingsansvaret for barnet.

På bakgrunn av det ovennevnte foreslår departementet å forskriftsfeste at Bufetat skal dekke oppholdsutgifter på institusjon, og at oppholdsutgiftene omfatter løpende utgifter til kost, losji, klær, lomme penger, fritidskostnader, ferieturer, hjemreiser og lignende. Videre foreslår departementet å ta inn i forskriften at Bufetat ikke skal dekke engangsutgifter, ekstraavgifter og utskrivingsutgifter. Presiseringene er i samsvar med dagens praksis, forskrift om egenbetaling og betalingsrundskrivet. Det vises til forskriftsutkastet § 13.

Forslaget innebærer at utgifter til digitale verktøy ikke omfattes av statens oppholdsutgifter på institusjon. Kommunens ansvar for dekning av slike utgifter vil omtales i en revidert versjon av betalingsrundskrivet. Departementet tar sikte på å revidere betalingsrundskrivet i løpet av 2023.

4.5 Bufetats rett til å kreve egenandeler av kommunen

4.5.1 Retten til å kreve egenandel

Dagens forskrift om Bufetats rett til å kreve egenbetaling fra kommunen gjelder kun for opphold på institusjon. Fra 1. januar 2022 fremgår det av loven, jf. § 9-5, at Barne-, ungdoms- og familieetatsens adgang til å kreve egenandel gjelder flere tjenester og tiltak enn ved opphold på institusjon. Dette er videreført i ny barnevernslov, hvor det fremgår av § 16-5 første og tredje ledd at Bufetat kan kreve egenandel av kommunen når kommunen benytter seg av tilbud om barnevernsinstitusjon, spesialiserte fosterhjem etter § 16-3 annet ledd

bokstav c, beredskapshjem etter § 16-3 annet ledd bokstav a, utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år etter § 16-3 fjerde ledd bokstav a og hjelpetiltak etter § 16-3 fjerde ledd bokstav b og c. Departementet foreslår på denne bakgrunn at forskrift om egenandel fra kommunen utvides til å omfatte alle de tiltak Bufetat kan kreve egenandel for, se forslag til § 14 første ledd.

I tråd med dagens forskrift § 4 foreslår departementet at kommunen skal betale en egenandel per barn, dersom ikke annet er angitt. Dette innebærer at kommunen skal betale en egenandel per barn som tilbys tiltak fra Bufetat nevnt i forskriftens § 14 første ledd.

I samsvar med hva som følger av gjeldende forskrift, og satser for kommunal egenbetaling for barnevernstiltak, foreslår departementet å presisere et unntak for opphold i senter for foreldre og barn. Departementet foreslår at kommunen skal betale én sats for en foresatt og ett barn ved opphold i senter for foreldre og barn. Utover dette betaler kommunen halv sats per person i den familien.

Departementet foreslår også å videreføre at det kan fastsettes særlige satser for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger, jf. forskriften § 15 femte ledd. I henhold til praksis gjelder dette dersom det fattes vedtak om tiltak etter barnevernsloven i barnevernsinstitusjon for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i omsorgssentre eller asylmottak.

Det fremgår av barnevernsloven § 16-5 tredje ledd annet punktum at satser for egenbetalingen fastsettes av departementet. I tråd med dagens forskrift om egenbetaling foreslår departementet at det i forskriftens § 14 sjette ledd fremgår at satsene reguleres i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet.

Størrelsen på egenandelssatsene er ikke utelukkende basert på statens reelle utgifter til tiltaket. Hensyn til under- eller overforbruk av tiltak, målsetting om tidlig innsats, tiltaksutvikling i kommunen og ansvarsdeling mellom kommune og stat er forhold som kan spille inn ved vurdering av egenandelens størrelse. Størrelsen på egenandelssatsene fastsettes dermed ikke på grunnlag av oppholdsutgiftene alene. På denne bakgrunn vurderer departementet at det ikke er hensiktsmessig å videreføre setningen om at kommunens egenbetaling delvis skal dekke oppholdsutgiftene.

4.5.2 Varigheten av egenandelen

Ifølge lovens ordlyd oppstår retten til å kreve egenandel når kommunen «benytter» seg av tjenester og tiltak som Bufetat tilbyr. Med «benytter» menes ikke faktisk bruk, men at det må være besluttet at tiltaket skal iverksettes. I praksis vil dette bety at det må være truffet vedtak i saken og avklart når barnet skal flytte inn. Kommunens betalingsansvar oppstår fra tidspunktet det planlegges at barnet flytter inn. Det er dette som menes med innskrivningsdato, jf. dagens forskrift § 4 sjette ledd.

Det følger av § 4 sjette ledd i dagens forskrift at plikten til å betale egenandel løper fra innskrivningsdato til utskrivningsdato, med kvartalsvis terminer som innbetales etterskuddsvis. Med innskrivningsdato menes den datoen staten reserverer plass i tiltaket til barnet (for eksempel institusjon, fosterhjem eller senter for foreldre og barn). Fra denne dato

kan derfor ikke tiltaket benyttes av andre barn. Departementet foreslår å videreføre dette prinsippet som innebærer at kommunens betalingsansvar starter når kommunen legger beslag på plassen. Dette støtter opp under kostnadseffektiv drift og bedre kapasitetsutnyttelse.

Departementet presiserer at i saker som behandles i nemnda, må Bufetat finne frem til et egnet tiltak før nemnda behandler saken og vedtak treffes. Dette innebærer at Bufetat må reservere plassen før det er avklart om den vil bli benyttet av kommunen. Bufetat kan ikke kreve egenandel fra kommunen for denne perioden. Plikten til å betale egenandel oppstår fra det tidspunktet det er fattet vedtak om bruk av institusjon, herunder om hvilket tidspunkt det planlegges at barnet flytter inn.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å videreføre prinsippet om at kommunens plikt til å betale egenandel løper fra innskrivningsdato til utskrivningsdato, se forslag til § 15. Departementet foreslår videre å presisere at for hjelpetiltak i hjemmet gjelder betalingsplikten for den perioden kommunen mottar tilbudet.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Den foreslåtte nye forskriften inneholder i all hovedsak presiseringer av dagens system og praksis, forankret i ny og tidligere barnevernslov samt lovforarbeidene. Departementet legger til grunn at forslaget til ny forskrift ikke vil medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser.

Klargjøring av ansvarsforholdene og bedre og mer effektiv samhandling mellom forvaltningsnivåene, vil i seg selv kunne ha positive administrative og økonomiske konsekvenser for både Bufetat og kommunene, men det er ikke grunnlag for å kvantifisere disse. Bedre og mer effektiv samhandling vil også kunne gi et grunnlag for å levere sluttjenester av høyere kvalitet til barna. Dette er indirekte effekter som ikke spesifiseres nærmere.

I forbindelse med en tydeliggjøring av ansvarsdelingen mellom stat og kommune, foreslår departementet blant annet å forskriftsfeste at Bufetats betalingsansvar ikke omfatter utgifter til forsterkningstiltak eller tilrettelegging dersom dette er grunngitt i behov som skal ivaretas av andre tjenester, herunder tiltak eller tilrettelegging som er begrunnet i barnets funksjonsnedsettelse eller sykdom, jf. utkast til forskrift § 12 fjerde ledd første punktum. Dette følger imidlertid av allerede gjeldende rett. Det er på det nåværende tidspunkt usikkert hvorvidt en forskriftsfesting vil medføre noen endringer i dagens praksis, og dermed vanskelig å kvantifisere noen økonomiske og/eller administrative konsekvenser.

Departementets forslag om å forskriftsfeste at Bufetats betalingsansvar for akuttiltak i beredskapshjem bortfaller etter 12 måneder, er i samsvar med allerede gjeldende budsjettvedtak fra og med budsjettåret 2022. En slik forskriftsfesting vil derfor ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Det er enkelte elementer i den nye forskriften som kan betraktes som administrative presiseringer eller justeringer av de krav som stilles til Bufetats saksbehandling. Det vurderes

imidlertid at disse delvis er omfattet implisitt av dagens system og praksis, og delvis at de eventuelle økonomiske konsekvensene vurderes som såpass begrensede at det ikke er grunnlag for å tallfeste disse. Eksempler på dette er forslaget i § 7 om at Bufetat i saker som skal til nemnda, skal gi kommunen et tilbud snarest og hvis mulig innen en uke før saken skal behandles i nemnda.

Eventuelle mer- eller mindreutgifter for Bufetat håndteres innenfor uendrede budsjettammer for Barne- og familiedepartementet.

6 Forslag til forskrift om saksbehandling og økonomiske rammer ved Bufetats tilbud om barnevernstiltak til kommunen

Hjemmel: Barnevernsloven § 16-3 siste ledd og § 16-5 fjerde ledd

I Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Forskriften skal bidra til forutsigbar samhandling mellom Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) og kommunen til barnets beste.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder

- Bufetats saksbehandling når Bufetat kan eller skal tilby tiltak til kommunen etter barnevernsloven
- rammer for Bufetats økonomiske ansvar
- nærmere regler om Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunen.

§ 3 Barnets rett til medvirkning

Bufetat skal ivareta barnets rett til medvirkning i spørsmål om tiltaksvalg. Bufetat skal som hovedregel bygge på opplysninger fra kommunen om barnets mening. Bufetat skal ta initiativ til ytterligere kontakt med barnet hvis dette er nødvendig for at barnets rett til medvirkning skal ivaretas. Barnet skal gis anledning til å uttale seg direkte til Bufetat dersom barnet ønsker det.

II Utøvelse av bistandsplikten

§ 4 Utøvelse av bistandsplikten

Bufetats plikt til å bistå kommunen (bistandsplikt) utløses når kommunen anmoder om bistand til plassering av barn i fosterhjem, barnevernsinstitusjon eller i akuttiltak, jf. barnevernsloven § 16-3 annet ledd. Bufetat skal tilby et tiltak så raskt som hensynet til en forsvarlig saksbehandling gjør mulig. Akuttiltak skal tilbys umiddelbart.

Ved utøvelsen av sin bistandsplikt skal Bufetat legge kommunens informasjon om barnets og familiens behov til grunn, herunder om barnet har behov for forsterkningstiltak eller annen særskilt tilrettelegging.

Bufetat skal informere kommunen om muligheter og alternative tiltak.

Dersom Bufetat og kommunen er uenige i om barnet bør tilbys fosterhjem eller institusjonsplass, skal Bufetat tilby den type tiltak som kommunen ber om. Dette gjelder både ved planlagte og akutte tiltak.

§ 5 Bistand til å finne fosterhjem

Bufetat skal etter anmodning bistå kommunen med å finne et fosterhjem frem til kommunen har godkjent fosterhjem til det enkelte barnet.

Opplysninger om fosterhjemmet som Bufetat har innhentet i forbindelse med rekruttering og opplæring av fosterhjemmet, herunder politiattest, skal formidles til kommunen.

Bufetats plikt gjelder dersom kommunen dokumenterer vurderingen av hvorfor det ikke er valgt et fosterhjem i barnets familie og nære nettverk.

§ 6 Bistand til å finne plass i barnevernsinstitusjon

Når Bufetat skal bistå kommunen med å finne plass i barnevernsinstitusjon, skal Bufetat på bakgrunn av kommunens opplysninger tilby en institusjonsplass som er egnet til å ivareta det enkelte barnets individuelle behov på en forsvarlig måte.

Bufetat skal i sin vurdering av egnet institusjonsplass blant annet legge vekt på barnets mening, institusjonens forutsetninger for å ivareta barnets behov, sammensetningen av barna på den enkelte institusjonen og barnets behov for nærhet til hjemstedet. Valg og innretning av den enkelte institusjonsplass må også ta hensyn til kapasiteten i tilbudet som helhet.

Dersom Bufetat og kommunen er uenige om valg av institusjonsplass, avgjør Bufetat hvilken plass som skal tilbys. Bufetat skal dokumentere hvilke vesentlige faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger som ligger til grunn for vurderingen, herunder hvordan barnets mening er vektlagt.

§ 7 Bistand i saker som skal behandles i barneverns- og helsenemnda

Dersom barneverns- og helsenemnda skal avgjøre konkret institusjonsplass eller annet plasseringssted for barnet, skal tilbudet gis kommunen snarest og hvis mulig innen en uke før saken skal behandles i nemnda. Dette gjelder uavhengig av om saken skal behandles i samtaleprosess eller etter ordinær prosess.

Bufetat skal på forespørsel fra nemnda møte opp i nemnda for å begrunne hvorfor tiltaket Bufetat har tilbudt kommunen er egnet til å ivareta barnets behov. Dersom nemnda ikke vedtar tilbudt tiltak, skal Bufetat på anmodning raskt tilby et nytt plasseringssted.

Dersom partene i en samtaleprosess vurderer flere løsninger, avgjør Bufetat på forespørsel om alternativt tiltak kan tilbys. Bufetat har ikke plikt til å tilby flere tiltak samtidig.

III Tilbud om andre tjenester og tiltak

§ 8 Spesialiserte fosterhjem

Bufetat avgjør om kommunen skal få tilbud om et spesialisert fosterhjem når kommunen har anmodet om bistand etter barnevernsloven § 16-3 annet ledd. Det vises til forskriften § 4

tredje ledd. Dersom Bufetat tilbyr et spesialisert fosterhjem, er det kommunen som avgjør om tilbudet mottas og om fosterhjemmet kan godkjennes for det enkelte barnet.

§ 9 Spesialiserte hjelpetiltak

Bufetat avgjør om kommunen etter søknad skal tilbys spesialiserte hjelpetiltak der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet, jf. barnevernsloven § 16-3 fjerde ledd bokstav c. Det samme gjelder hvis kommunen har anmodet om bistand etter lovens § 16-3 annet ledd. Det vises til forskriften § 4 tredje ledd. Dersom Bufetat tilbyr et spesialisert hjelpetiltak som alternativ til tiltak utenfor hjemmet, er det kommunen som avgjør om tiltaket skal mottas.

§ 10 Utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år

Bufetat avgjør om kommunen etter søknad skal tilbys utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år, jf. barnevernsloven § 16-3 fjerde ledd bokstav a. Bufetat avgjør om utredning skal tilbys som døgnbasert, poliklinisk eller hjemmebasert tilbud.

Bufetat skal avgjøre søknaden innen ti dager etter at den er mottatt. Avgjørelsen skal begrunnes og dokumenteres.

Dersom utredningen anbefaler etterfølgende hjelpetiltak i statlig regi, avgjør Bufetat om hjelpetiltak etter lovens § 16-3 fjerde ledd bokstav b skal tilbys. Bufetat avgjør hva slags hjelpetiltak som skal tilbys.

§ 11 Tverrfaglig helsekartlegging

Bufetat avgjør om kommunen etter søknad skal tilbys tverrfaglig helsekartlegging til det enkelte barn, jf. barnevernsloven § 16-3 fjerde ledd bokstav d. Bufetat skal avgjøre søknaden innen ti dager etter at den er mottatt. Avgjørelsen skal begrunnes og dokumenteres.

IV Rammer for Bufetats økonomiske ansvar

§ 12 Bufetats økonomiske ansvar

Bufetats økonomiske ansvar etter barnevernsloven § 16-5 første ledd gjelder tiltak som Bufetat har tilbudt kommunen i den enkelte saken.

Bufetats betalingsansvar for plass i beredskapshjem bortfaller etter tolv måneder.

Ved vedtak etter barnevernsloven § 5-3 første ledd annet punktum har Bufetat ikke betalingsansvar for tiltaket.

Bufetats betalingsansvar omfatter ikke utgifter til forsterkningstiltak eller tilrettelegging dersom det er grunnlagt i behov som skal ivaretas av andre tjenester, herunder barnets funksjonsnedsettelse eller sykdom. Bufetat skal varsle kommunen så snart som mulig dersom de vurderer at det er behov for slike forsterkningstiltak eller tilrettelegging i tiltaket.

§ 13 Oppholdsutgifter på institusjon

Bufetat skal dekke oppholdsutgifter på institusjon. Dette omfatter løpende utgifter til blant annet kost, losji, klær, lommepenger, fritidskostnader, ferieturer, hjemreiser og lignende.

Bufetat dekker ikke engangsutgifter, ekstrautgifter og utskrivingsutgifter.

Bufetat dekker ikke reise- og oppholdsutgifter for ansatte på institusjon og fosterforeldrene når disse utfører flyttings- og utskrivningsoppgaver for barnevernstjenesten.

V Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunene

§ 14 Bufetats rett til å kreve egenandel fra kommunen

Når kommunen benytter tiltak som nevnt i barnevernsloven § 16-3 annet ledd bokstav a og c og fjerde ledd bokstav a, b og c kan Bufetat kreve egenandel, jf. lovens § 16-5.

Kommunen skal betale en egenandel per barn, dersom ikke annet er angitt.

Ved opphold i senter for foreldre og barn betaler kommunen en sats for én foresatt og ett barn. Utover dette betaler kommunen halv sats per person.

Bufetats betalingsansvar for plasser i senter for foreldre og barn gjelder når senteret skal utrede omsorgssituasjonen til barn i alderen 0 til 6 år eller hjelpetiltak i etterkant av slik utredning. Betalingsansvaret for plasser i senter for foreldre og barn gjelder ikke for hjelpetiltak uten forutgående utredning.

Det kan fastsettes særlige satser for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger.

Satsene for egenandelen fastsettes av departementet og reguleres i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet.

§ 15 Varighet av egenandelen

Plikten til å betale egenandel for tiltak utenfor hjemmet løper fra innskrivningsdato til utskrivningsdato, med kvartalsvise terminer som innbetales etterskuddsvis. For hjelpetiltak i hjemmet gjelder betalingsplikten for den perioden kommunen mottar tilbudet.

VI Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 16 Ikrafttredelse og overgangsregel

Denne forskriften trer i kraft x 2023.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift av xx om Bufetats rett til å kreve egenbetaling fra kommunen for opphold på institusjon

Forskriften erstatter ikke forskrift 7. desember 2017 nr. 2021 om overgangsregler for det økonomiske ansvaret for hjelpetiltak i senter for foreldre og barn.